

DIALOGAS

2011 m. rugsėjo 1 d.

ISSN 1392-1916

NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Nr. 31 (956). Kaina 3,70 Lt

Dvidešimtieji leidybos metai

■ Vilniaus Ozo vidurinės mokyklos direktorius Albinas DAUBARAS su laimikiu.

Tegu sėkmė plaukia ir į Jūsų rankas. Su nauju rugsėju!

Nauja darbo apmokėjimo tvarka 3 p.

Problema – milžiniška, mokytojai laukia atsakymų 7 p.

Didžiausios Lietuvos švietimo permainos šiais mokslo metais 10 p.

Didėjanti konkurencija ar nepasitikėjimas mokytojais? 4 p.

Kristina Sabaliauskaitė:
„Vidurinėje tikrai nebuvau pyragėlis...“

Lietuviškų „bestselerių“ autorė „Dialogui“ teigia, jog jei mokytojai yra asmenybės, jie gali pasiekti, kad pikta ir agresyvi tikrovė liktų už klasės durų, o per pamoką moksleivis atsidurtų kitame pasaulyje – kuriame veržiasi ugnikalniai ir skamba poezija, liuoksi egzotiški gyvūnai ir plasnoja gražiausi paukščiai, skaičiai atskleidžia savo paslaptis ir paslaptį šypsosi Mona Liza.

„Svarbiausia, kad mokytis būtų įdomu, ir tai priklauso tik nuo mokytojo“, – sako K.Sabaliauskaitė.

ATMINIMAS – NE VEŽIMAS

5 p.

**Intymiai ir
visiškai laisvai**

Jeigu staiga išnyktų visi apribojimai (finansų bei kitokie) ir Jūs turėtumėte absoliučiai neribotas galimybes pasirinkti, kur ir kaip gyventi, ką veikti, – ką pasirinktumėte?

Tai vienas iš klausimų, kuriuos ruošdamasis pasitikti rugsėjį „Dialogas“ uždavė keliems su švietimu intymiai susijusiems žmonėms.

„DIALOGAS“ KLAUSIA

8–9,
13 p.

Darželius lankys daugiau vaikų

Švietimo ir mokslo ministras G.Steponavičius teigia, kad, palengvinus darželių steigimo ir veiklos sąlygas bei įvedus ikimokyklinuko krepšėlį, atsirado galimybė dar 5 tūkst. vaikų lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigas. „Yra įvykę beprecedenčiai dalykai, kad per nepilnus vienus metus, supaprastinus ikimokyklinių įstaigų steigimo ir veiklos sąlygas bei įvedus ikimokyklinio ugdymo krepšėlį, beveik 5,5 tūkst. papildomai vaikų gali ir pradeda lankyti darželius“, – antradienį (08 30) džiaugėsi G.Steponavičius.

Žiniasklaidoje skelbta, kad darželiuose vietos neranda apie 15 tūkst. vaikų, tačiau ministras kategoriškai neigia tokius skaičius. Anot jo, šis skaičius atspindi tik tai, kad kai kurie tėvai vienu metu teikia prašymus bent į kelis darželius. G.Steponavičius ragina didžiųjų miestų savivaldybes sutvarkyti ir išskaidrinti priėmimo į darželius sistemą darant ją centralizuotą. Be to, ministras ragina Vilniaus savivaldybę naujuose kvartaluose, kuriuose neišspręsta darželių problema, iš pradžių galvoti ne apie darželių statybą, o apie galimybę juos steigti pustučiuose biurų pastatuose.

Vilniaus mokiniams – nemokamos pratybos

Sostinės savivaldybė ketina dalį nepanaudotų mokinio krepšelio (MK) lėšų išleisti nupirkdama pratybų sąsiuvinius sostinės mokiniams. Švietimą kuruojančio vicemero J.Kaminskio teigimu, kol kas nėra tiksliai žinoma, kiek pratybų sąsiuvinių savivaldybė pirs. Tai lems mokyklų poreikis – kiekviena mokykla privalės artimiausiu metu pateikti savivaldybei duomenis, kiek ir kokių pratybų sąsiuvinių jiems reikia.

Visiems mokiniams nemokamų pratybų sąsiuvinių nežadama, tačiau bent jau daliai jų pirkti tikrai šį rudenį neteks. Kaip nemokamais pratybų sąsiuviniais bus naudojamosi, kas pretenduos juos gauti, spręs pačios mokyklos.

Taip panaudoti MK lėšas savivaldybės specialistai nusprendė, nes kasmet girdi tėvų skundus, kad pratybų sąsiuviniai yra vienas brangiausių pirkinų ruošiantis mokslo metams. Pradinukų tėvams už pratybų sąsiuvinius, kuriais jie naudojami visus metus, tenka pakloti po 80–110 Lt, aukštesnių klasių moksleiviams – dar daugiau.

„Dialogas“ primena, kad į valstybės biudžetą Vilniaus savivaldybė grąžino apie 17 mln. Lt pernai nepanaudotų MK lėšų.

Kaune šiemet bus 3 tūkst. mokinių mažiau

Prieš rugsėjo 1-ąją Kauno švietimo ir ugdymo specialistai suskaičiavo, kad šiemet į miesto mokyklų suolus sės apie 3 tūkst. mažiau mokinių negu pernai. Nors per dešimtmetį mokinių mieste sumažėjo daugiau kaip 17 tūkst. – neliko 609 klasių, mokyklų skaičius Kaune praktiškai nekito.

Švietimo ir ugdymo skyriaus vedėjas A.Bagdonas pripažįsta, jog yra paruoštas 4–5 mokyklų sujungimo planas, kuris bus realizuotas ateinančiais metais. Mokyklų, kurių laukia pertvarka, vedėjas nenurodo ir teigia, kad tai paaiškės, jei planui pritars miesto taryba. Neoficialiais duomenimis, pertvarka pirmiausia palies A.Stulginskio katalikišką, Vilijampolės ir Petrašiūnų vidurines ir Vydūno pagrindinę.

Vedėjas viliasi, kad naują mokyklų tinklo pertvarkos planą su mokyklomis bei tarybos Švietimo komiteto ir strateginės darbo grupės nariais pavyks aptarti per rugsėjį.

Šalies vadovas aukoja mokykloms

Šią vasarą Latvijos prezidento pareigas pradėjęs eiti A.Bērzinis paskelbė, kad savo pirmąjį prezidento darbo užmokestį atiduos Nytaurės vidurinei mokyklai, antrąjį – Siguldos gimnazijai, kuriose jis kadaise mokėsi. Antradienį (08 30) A.Bērzinis pareiškė, kad pažadą jau įvykdė, o pradėtą tradiciją aukoti prezidento darbo užmokestį vienai savo nuožiūra pasirinktai mokykloje įtaigai tęs ir toliau.

Aukoti mokykloms savo darbo užmokestį A.Bērzinis apsisprendė todėl, kad savo prioritetu laiko švietimą ir gauna vieną didžiausių Latvijoje pensijų.

Pagal įstatymą, Latvijos prezidento darbo užmokestis – 3 tūkst. latų (14,6 tūkst. litų) neatskaičiavus mokesčių. Ankstesnis prezidentas V.Zatleris per krizę jį sumažino iki 2208 latų (10,7 tūkst. litų).

➤ APKLAUSA

Optimizmo nedaug

Jei šimtu procentų tikėtume, kad internetinių „Dialogo“ apklausų rezultatai atspindi bendrą mokytojų nuomonę, dažnokai tektų konstatuoti, jog pedagogų bendruomenė optimizmu netrykšta.

Ir šis kartas toks.

Paskutinę prieš rugsėjį savaitę internetų (www.dialogas.com) klausėme, kokiomis nuotakomis jie pasitinka naujus mokslo metus.

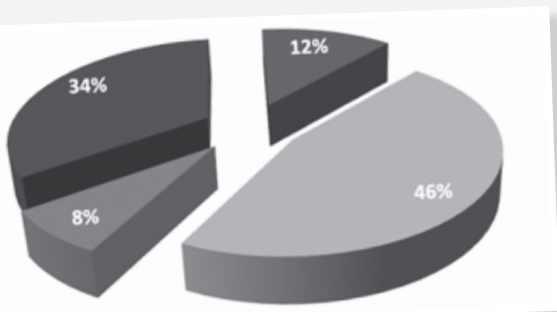
Atsakymai tokie:

viltingai, optimistiškai nusiteikęs(-usi) – 12 proc.;

nerimastingai – 46 proc.;

visiškai atsipūtęs(-usi) – 8 proc.;

sukandęs(-usi) dantis – 34 proc.

Prezidentės netenkina studentų rotacijos tvarka

Antradienį (08 30) Respublikos Prezidentė D.Grybauskaitė su švietimo ir mokslo ministru G.Steponavičiumi aptarė, kaip šalies mokyklos pasirengusios naujiems mokslo metams ir kaip bus įgyvendinamas naujasis Švietimo įstatymas (ŠĮ).

Prezidentė teigiamai įvertino Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) parengtas priemones, padėsiančias sklandžiau įgyvendinti naują ŠĮ mokyklose tautinės mažumos kalba ir mišrioje mokyklose. Tačiau šalies vadovė pabrėžė, kad ŠMM turi laikytis susitarimų dėl pereinamojo lietuvių kalbos brandos egzamino vertinimo laikotarpio.

D.Grybauskaitės teigimu, pradėdant naujuosius mokslo metus ir aukštesiose mokyklose, ir ikimokyklinėse įstaigose trūksta aiškumo dėl finansavimo. Valstybės lėšos studijoms aukštesiose mokyklose skirstomos neužtikrinant studijų finansavimo

geriausiems studentams, o darželiai nesulaukia reikiamų lėšų.

Prezidentė atkreipė ministro dėmesį ir į būtinumą tobulinti studentų rotacijos tvarką. Šalies vadovės teigimu, nenormalu, kai labai gerai besimokantys studentai priversti mokėti už mokslą, nes finansavimas peržiūrimas tik kartą – įpusėjus studijoms.

D.Grybauskaitė paragino ministrą kartu su kitomis ministerijomis parengti tikslinio studijų finansavimo tvarką ir užtikrinti, kad finansavimą gautų ne tik didelį studentų skaičių pritraukiančios studijų programos, bet ir policijos, žemės ūkio, sporto specialistų, reikalingų valstybei ir darbdaviams, rengimas.

Prezidentė taip pat paragino švietimo ir mokslo ministrą užtikrinti sklandžią ikimokyklinio ugdymo finansavimo pertvarką ir tinklo plėtrą.

Mokinių mažėja – mokytojų daugėja?

Antradienį (08 30) vykusioje spaudos konferencijoje Lietuvos švietimo profesinės sąjungos (LŠPS) pirmininkas A.Jurgelevičius teigė, kad pagrindinės problemos pedagogams kyla dėl to, jog mokinių skaičiui kasmet mažėjant nesirūpinama šios tendencijos neatitinkančiu besiplečiančiu mokytojų ratu. Todėl mažėja darbo krūviai ir mokytojams išgyventi darosi vis sunkiau.

A.Jurgelevičiaus duomenimis, 2010–2011 mokslo metais mokinių sumažėjo beveik 25 tūkst., neliko 43 mokyklų, tuo metu mokytojų skaičius išaugo 344. Jis teigia įžvelgiantis grėsmingas tendencijas, kad patyrusius aukštos kvalifikacijos mokytojus norima keisti mažiau apmokamais nepatyrusiais

jaunais, kurie aukštesnės ugdymo kokybės esą negarantuoja. Taip pat ilgiau mokyklose dirbantiems mokytojams esą mažinamas pamokų krūvis jį atiduodant naujai priimamiems pedagogams.

LŠPS atstovai piktinosi, kad ŠMM nenustatė pamokų skaičiaus, kuris turėtų būti garantuotas pagal standartinę darbo sutartį dirbančiam mokytojui, kad leido mokyklų vadovams vesti pamokas. Krikštos ministerijai teko ir už naująją mokyklų vadovų skyrimo tvarką, ir dėl ketinimų keisti mokytojų kvalifikacijos kėlimo tvarką.

A.Jurgelevičius sakė besitikintis, kad šie klausimai bus išspręsti derantis su valdžia dėl šakos kolektyvinės sutarties.

Darbo ieško apie 2 tūkst. pedagogų

Lietuvos darbo birža (LDB) pranešė, kad rugpjūčio 1 d. buvo registruota apie 2 tūkst. bedarbių mokytojų – tai 15 proc. mažiau nei pernai tuo pat metu. LDB duomenimis, nuo metų pradžios iš viso gauta 250 darbo pasiūlymų pedagogams – 17 proc. mažiau nei prieš metus.

„Atsižvelgdama į sumažėjusią pedagogų paklausą darbo rinkoje, Lietuvos darbo birža bedarbiams mokytojams skyrė didelį dėmesį, jiems pasiūlydama įgyti naujų kompetencijų. Daugiausia jų rinkosi verslo paslaugų vadybininko, finansininko, verslo administratoriaus apželdinimo techniko, socialinio darbuotojo kursus. Pedagogai, dalyvaujantys perkvalifikavimo programose, sudaro iki 20 proc. visų

dalyvių“, – pranešime spaudai sako LDB direktorius M.P.Balašaitis.

Daugiausia laisvų darbo vietų yra papildomojo ugdymo dalykų, chemijos, anglų ir lietuvių kalbų, dailės mokytojams Vilniaus, Klaipėdos ir Kauno regionuose.

Švietimo ir mokslo ministras G.Steponavičius teigia, kad mokytojų perteklių šiuo metu lemia neva neatsakingas ankstesnių vyriausybių švaistymas pedagogų diplomais bei demografinė krizė. Jis taip pat sako, kad daliai bedarbių mokytojų bus pasiūlyta tapti darželių auklėtojai.

Lietuvoje nedarbas siekia 10,78 proc. – šalyje šiuo metu registruota 222,9 tūkst. bedarbių.

Lietuvos lenkai gąsdina mitingu ir streiku

Rugsėjo 2 d. Lietuvos lenkų mokyklų tėvų forumas žada mitingą prie LR prezidentūros. Ketinama protestuoti prieš rugsėjo 1-ąją įsigaliojantį Švietimo įstatymą. Konkrečiau – prieš priverstinį dvikalbio mokymo tautinių mažumų mokyklose įvedimą, gimtosios ir valstybinės lietuvių kalbos mokymo programos bei egzamino suvienodinimą, prieš mokyklų valstybine dėstomąja kalba protegavimą tautinių mažumų mokyklų sąskaita.

Be mitingo, žadamas ir streikas, – į pamokas protesto rengėjai ragina neiti taip pat nuo rugsėjo 2 d.

„Įgyvendinant diskriminuojantį įstatymą – taikomasi į kiekvieną iš mūsų! – skelbiama protesto organizatorių išplatintame pranešime. – Ketinama likviduoti mūsų mokyklas, proteguojant kaimynines. Sąmoningai apribojo mūsų stojimo į aukštąsias mokyklas galimybes. Atimtos mums svarbios pamokų valandos kitų dalykų sąskaita, šmeižiant mus, kad nemokame valstybinės kalbos. Valstybinę kalbą mokame puikiai, mokydamiesi jos nuo pirmos klasės. Taigi neleiskime, kad apie mūsų ateitį spręstų mums blogai linkintys pseudopatriotai. Prieš mus

Europa ir visas pasaulis – mes norime būti konkurencingi! Taigi, nieko apie mus – be mūsų!“

Pranešime taip pat teigiama, kad lenkų mokyklose Vilniuje ir Vilniaus krašte susidarė „dešimtys streiko komitetų“, kurių siekis – pasipriešinti valdančiųjų neteisumui. „Paremkime rugsėjo 2 d. 10.00 val. mitingą prie Lietuvos Respublikos Prezidentūros! Prisijunkime taip pat prie streiko nuo rugsėjo 2 d. neidami į pamokas. Tegul šis streikas taps diskriminuojančio Švietimo įstatymo panaikinimo pradžia!“ – ragina protesto organizatoriai kreipimesi.

Lietuvos lenkų mokyklų tėvų forumas skelbia, jog mitingą remia Lietuvos lenkų sąjunga, Lietuvos lenkų rinkimų akcija, partija „Rusų aljansas“, Lietuvos lenkų mokyklų mokytojų draugija „Macierz Szkolna“, Lietuvos rusų mokyklų mokytojų draugija. Prezidentės D.Grybauskaitės nuomonė tautinių mažumų švietimo klausimu buvo aiškiai išsakyta susitikime su švietimo ir mokslo ministru G.Steponavičiumi antradienį (08 30): Lietuvoje tautinių mažumų padėtis yra ypač gera, o tautinių mažumų švietimo sistema laikoma apskritai viena geriausių Europoje.

Keliuose – 562 mokykliniai autobusai

Lietuvos keliais šiais mokslo metais važinės 562 mokykliniai geltonieji autobusai. Jais mokiniai ne tik pasiekia mokyklas, bet ir keliauja į ekskursijas, sporto varžybas, konkursus.

Šiemet Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM) už 5 mln. Lt atviro konkurso būdu nupirko 43 mokyklinius autobusus. Penkiuose autobusuose yra papildo-

ma specialią įrangą neįgalųjų vaikų su vežimėliais pavėžėjimui.

41 autobusas bus perduotas rajonų savivaldybėms.

Mokyklinius autobusus ŠMM perka ir perduoda savivaldybėms nuo 2000 m.

Puslapyje – „Dialogo“ inf.

Nauja darbo apmokėjimo tvarka: griaudė daug, palijo mažai

Šiandien (09 01) įsigaliojo nauja tvarka, kuria vadovaujantis bus skaičiuojami šiųmečiai mokytojų ir kitų švietimo įstaigų darbuotojų atlyginimai. Kas dėl to keičiasi?

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

Be atstovų – nė žingsnio

Iš pavasarį ministerijos skelbto Švietimo įstaigų darbuotojų ir kitų įstaigų pedagoginių darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos aprašo projekto, kurio naujovėmis taip džiaugėsi pedagogų profesinės sąjungos, ministro įsakymu patvirtintame dokumente išliko tik kelios naujos nuostatos. Bene reikšmingiausia jų – išplečianti darbuotojų atstovų vaidmenį nustatant mokytojų darbo apmokėjimo tvarką kartu su įstaigų vadovais. Kitaip tariant, pailgėjo sąrašas sprendimų, kuriuos švietimo įstaigų vadovai galės daryti tik gavę profesinės sąjungos ar darbo tarybos pritarimą.

Direktorių pareigą suderinti su darbuotojų atstovais kai kuriuos savo sprendimus numatė ir anksčiau galiojęs aprašas, tačiau naujajame dokumente tokie atvejai skaičiuojami nebe vienetais, o dešimtimis. Nuo šiandien direktoriai turės gauti darbuotojų atstovų pritarimą ne tik nustatydami mokytojams tarifinio atlygio koeficientus, bet ir skirdami įvairius tarifinio atlygio priedus bei valandų skaičių už vadovavimą klasėms, tarifikuodami papildomas valandas, nurodydami per tas valandas atliktinus darbus ir pan.

Gali būti, kad dėl tokių procedūrų kai kurių sprendimų priėmimas užtruks ilgai. Kita vertus, geresnį būdą darbdaviams ir darbuotojų atstovams išsiaiškinti bei susitarti dėl daugelio visiems pedagogams svarbių klausimų vargu ar įmanoma surasti.

Pinigai už meninį pajėgumą

Naujajame apraše atsirado ir kelios visai naujos nuostatos. Pavyzdžiui, už vadovavimą meno kolektyvui, turinčiam meninio pajėgumo kategoriją, mokytojams tarifikuojama iki 3 papildomų valandų. Kitaip tariant, jei mokytojo vadovaujamas choras, orkestras, šokių grupė, folkloro ansamblis ar kitokio meno kolektyvas dalyvauja dainų šventėse ar pelno laureatų, diplomantų vardus tarptautiniuose, respublikiniuose, regioniniuose konkursuose ir festivaliuose, vadovui papildomai turi būti tarifikuojama iki 3 val. Konkretų valandų skaičių turi nustatyti mokyklos vadovas, žinoma, suderinęs su darbuotojų atstovais.

Pažymėtina, kad 3 papildomai tarifikuotos valandos pajėgaus meno kolektyvo vadovo atlyginimą padidina 200–300 Lt (priklausomai nuo vadovo pedagoginio darbo stažo ir turimos kvalifikacinės kategorijos).

Kokie meno kolektyvai ir kokia tvarka gali gauti meninio pajėgumo kategoriją, švietimo ir mokslo ministras yra nustatęs įsakymu Nr. ISAK-2773 (2008 10 13), o kategorijų nustatymo organizavimą yra pavedęs Nacionalinei M.K.Čiurlionio menų mokyklai.

Priedai už pamokas valstybine kalba

Su galimybe tarifikuoti papildomas valandas ar skirti tarifinių atlygių priedus yra susijusios ir kitos dvi aprašo naujienos. Pirmoji nurodo, jog mokytojams, dėstantiems dalykus lietuvių kalba tautinių mažumų bendrojo ugdymo mokyklų vienuoliktose (ar trečiose gimnazijų) klasėse, mokami 5–15 proc. tarifinių atlygių priedai. Beje, švietimo ir mokslo ministro įsakyme pažymėta, kad minėti priedai bus mokami iki 2013 m. rugpjūčio 31 d., todėl prie jų labai priprasti neverta. Tačiau yra ir kuo pasidžiaugti: vidurvasary, atsižvelgusi į tai, kad daugelis lietuvių kalba tautinių mažumų mokyklose pradėsiantys dėstyti mokytojai turi tik II valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją, kuri pedagogams nesuteikia teisės dėstyti valstybine kalba, Vyriausybė pakeitė nutarimą „Dėl valstybinės kalbos mokėjimo katego-

rijų patvirtinimo ir įgyvendinimo“. Nauja nutarimo nuostata skelbia, kad „mokytojams, turintiems antrąją valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją ir mokantiems valstybine kalba bendrojo ugdymo programos dalyko ar bendrojo ugdymo programos dalyko atskirų temų tautinės mažumos kalba besimokančius mokinius, šiuo nutarimu patvirtintų valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų 9 punkto nuostatos netaikomos iki 2012 m. rugpjūčio 31 d.“. Kitaip tariant, dėstyti valstybine kalba tautinių mažumų mokyklose ir gauti 5–15 proc. tarifinių atlygių priedus gali ir antrą valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją turintys mokytojai.

Kita aprašo naujovė numato, kad 1–3 papildomai visiems mokytojams tarifikuojamas valandas galima naudoti ir „laboratorinių, praktinių ir kitokių tiriamųjų darbų atlikimui“.

Savaime suprantama, kad mokyklų vadovai ir minėtąjį tarifinio atlygio priedą

mokės, ir papildomas valandas už laboratorinių darbų atlikimą tarifikuos tik suderinę su darbuotojų atstovais.

Prie įsigaliojusio aprašo naujienų galima priskirti ir maždaug 5 proc. padidėjusius mokyklose dirbančių specialiųjų pedagogų, logopedų, surdopedagogų ir tiflopedagogų tarnybinių atlyginimų koeficientus.

Mokytojo etatas: yra ar nėra?

Pavasarių profesinių sąjungų vadovai buvo beveik tikri, kad naujajame apraše atsirastų nuostata, jog tarifinis mokytojo atlygis nustatomas ne už 18 pedagoginio darbo, o už 18 kontaktinių valandų. Mokytojų atstovai aiškino, kad tokia formulė aiškiau reglamentuotų darbo krūvio normas – savotiško etato – klausimą ir bent iš dalies amortizuotų neigiamas nuolatinio mokinių mažėjimo pasekmes.

Nukelta į 6 p. >

➤ SVEIKINIMAI

Mielieji,

nuoširdžiai sveikinu Jus su mokslo, žinių ir laisvės diena!

Rugsėjo 1-oji – tai jaudinanti vilties, atradimų ir tikėjimo ateitimi diena. Tai visų mūsų šventė, kuri atveria kaskart vis naujas duris – pažinimui, iššūkiams ir mokymuisi visą gyvenimą. Mokymasis – tai ne tik atradimų džiaugsmas, bet ir sunkus kasdienis darbas, už kurį dosniai atlyginama išmintimi, didžiausia ir nesunaikinama vertybė.

Be mokyklos nebūtų valstybės, nes tik mokykla išugdo asmenybę, suvokiančią tautos susitelkimo ir bendro gyvenimo valstybėje reikšmę ir prasmę. Mokykla yra ir Lietuvos kultūros testavimo garantas. Kad sukurtume pažangią valstybę, būtinas išsilavinęs, kūrybingas ir atsakingas žmogus.

Nuoširdžiai sveikindama su mokslo ir žinių diena, linkiu, kad mokykla būtų tautos šviesuolių ir žinių ištroškusios jaunystės tobulėjimo vieta, gerbiama visos tautos. Ir kad siekis turėti tokią mokyklą taptų visų mūsų pagrindiniu tikslu ir įsipareigojimu. Jei netobulės žmogus, netobulės ir valstybė.

Kūrybingų ir rezultatyvių naujųjų mokslo metų!

Lietuvos Respublikos Prezidentė
Dalia GRYBAUSKAITĖ

Mieli mokytojai, moksleiviai ir tėveliai,

Pasitikėkime savo protu ir gabumais, kūrybiškai žvelkime į mus pasitinkančius iššūkius, vėl žengdami pro rugsėjo 1-osios atvertas mokyklų duris. Linkiu, kad darbštumas ir atsakomybė taptų kiekvieno mūsų patikima atrama, pradedant naujų mokslo metų darbus.

Kaip niekad iki šiol, mokyklos gauna laisvę dar labiau atskleisti savo savi-tumą ir išnaudoti savo kūrybines galias, o mokiniai – ugdytis pagal individualius poreikius ir galimybes. Tikiu, kad ši laisvė, suteikiama paaugliams ir jaunuoliams, padės bręsti ir bus proporcinga atsakomybei.

Kiekvienam mokiniui, studentui, mokytojui, dėstytojui linkiu, kad 2011–2012 mokslo metai būtų sėkmingi, praturtinantys naujomis žiniomis, gerais išpūdžiais. Ir kad pasiryžimas „viską daryti geriau“, su kuriuo dažnas šiandien ateiname į šventę, pulsuotų ir tik stiprėtų per visus mokslo metus.

Su Rugsėjo 1-ąja!

Švietimo ir mokslo ministras Gintaras STEPONAVIČIUS

Didėjanti konkurencija ar nepasitikėjimas mokytojais?

Audrius JURGELEVIČIUS,
Lietuvos švietimo profesinės
sąjungos pirmininkas

ŠMM niekada neatostogauja...

Šiųmetė rugsėjo 1-oji vėl neleidžia pamiršti daugelio mokytojų vis kartojamos replikos: „Švietimo ministerija niekada neatostogauja.“

Vasarą, kol mokytojai mėgavosi atostogomis, dienos šviesą išvydo keli teisės aktai. Du iš jų ne tik darys įtaką mokytojų padėčiai iškart prasidėjus šiem mokslų metams, bet ir didele dalimi lems jo statusą švietimo sistemoje tolimesnėje ateityje. Kalbu apie 2011 m. liepos 18 d. ministro įsakymu patvirtintą *Švietimo įstaigų darbuotojų ir kitų įstaigų pedagoginių darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos aprašą* ir dar tik pradėtą svarstyti *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos projektą*. Abiejų dokumentų dvasia atitinka dabartinio ministro Gintaro Steponavičiaus deklaruojamas ir, reikia pripažinti, nuosekliai švietimui diegiamas liberalizmo nuostatas, kurių kertinis akmuo yra tariamai kokybę garantuojanti konkurencija. Konkurencija tarp mokytojų, kai kiekvieną dieną reikia įrodinėti, jog esi vertas turimų pamokų, suteiktos kvalifikacinės kategorijos, gaunamo atlyginimo ar net vietos mokykloje.

Vis dėlto: kiek pamokų sudaro pilną pedagoginę normą?

Nepaisant profesinių sąjungų pastangų, patobulintoje darbo apmokėjimo tvarkoje toliau lieka aiškiai neapibrėžta, kiek pamokų sudaro pilną pedagoginę normą, kurią mokyklos vadovas turi užtikrinti mokytojui. Prireikė net pasitelkti teismų praktiką, aiškinant dviprasmiškai surašytus ministro įsakymus, tačiau ir toliau neišku – 18 kontaktinių ar pedagoginių valandų yra tas minimumas, kurį mokyklos vadovas turi užtikrinti pagal standartinę darbo sutartį dirbančiam mokytojui. Tačiau net ir vienaip ar kitaip išsprendus šį klausimą, paradoksali situacija neišnyksta. Nors LR Konstitucijoje yra nustatyta 40 val. darbo savai-

tė, o specialus Vyriausybės nutarimas, gerindamas mokytojų padėtį, ją sutrumpina iki 36 val., praktiškai daugeliu atvejų mokytojų situacija yra dar labiau „pagerinama“, paliekant vos 18 pedagoginių valandų krūvį, kuris leidžia uždirbti ne ką daugiau nei nekvalifikuotiems darbininkams, gaunantiems minimalų darbo užmokestį.

Praktika palikti 18 pedagoginių valandų krūvį plinta ne tik mokyklose, kuriose katastrofiškai mažėja mokinių, bet ir pakankamai mokinių turinčiose švietimo įstaigose. Į jas kasmet priimami nauji mokytojai, su kuriais pamokų krūvį turi dalintis dirbantieji seniau. Nors visiems bent kiek su pedagogine veikla susijusiems žmonėms yra aišku, kad mokytojo darbas yra kur kas daugiau nei pamokų vedimas, apmokėjimą už kitus darbus – darbų planavimą, pasiruošimą pamokoms ir kitiems renginiams, mokinių rašto darbų taisymą, vadovavimą klasei ir t. t., mokytojų bendruomenė turi plėsti išplėsti. Taip yra todėl, kad ministerijos darbuotojams nepavyksta sukurti jiems priimtinos tokių darbų apskaitos sistemos, o be jos, manoma, mokytojai tučtuojau ims smuliuoti, tikėdamiesi algą gauti už nieką.

O ar nebūtų paprasčiau iš ŠMM dotacijų mintančiai gausiai edukologijos specialistų armijai duoti užduotį praktiškai modeliuojant sukurti mokytojo darbų schemą, kurioje aiškiai būtų pagrįsta, kokius darbus mokytojas *neišvengiamai* atlieka, norėdamas kokybiškai vesti pamokas? Tada net ir turinčiam nedaug pamokų, tačiau kitus darbus atliekančiam mokytojui būtų galima nustatyti bent kiek į kitas profesijas panašią darbo savaitės trukmę ir mokėti atlyginimą, liudijantį bent jau šiekį tokį prestižą.

Pamokų dalijimosi aistros: kur išeitis?

ŠMM atkakliai vengia spręsti ir kitą problemą, dėl kurios kiekvieną rudenį mokyklose verda aistros, kurias liberalai irgi vadina konkurencija. Mokytojai visomis pastangomis stengiasi gauti kuo daugiau pamokų, nes nuo jų skaičiaus tiesiogiai pri-

klauso jų atlyginimas. Dabilybų aistrų okeanas dažnai įsisiūbuoja tiek, kad imamos ignoruoti ne tik pedagoginės, bet ir elementarios žmogiškos etikos normos. Nors kiekvienais metais, mažėjant mokinių, mažėja ir pamokų skaičius, ministras pasidavė mokyklų vadovų spaudimui ir atsiskė sumanymo palikti pastariesiems tik vadybines funkcijas – leido jiems vesti ir pamokas. Skirstant pamokas nėra absoliučiai jokių kriterijų ar bent kokios tvarkos, todėl paprastai lemiamas ir paskutinis žodis priklauso mokyklos direktoriui. Šis, nors ir gaudamas gana solidžią algą mažiausiai už 35 vadybinio darbo valandas, neretai sau paskiria ne

tik darbo apmokėjimo tvarkoje numatytas 5 pedagogines valandas, bet ir, sudaręs antrą darbo sutartį, veda jų gerokai daugiau. Tokiu būdu dar labiau sumažinama galimybė mokytojams gauti nors kiek didesnį atlyginimą.

Ši problema taip ėmė rėžti akį, jog ministras net atskiru raštu paragino mokyklų vadovus susimąžinti apetitus dalinantis pamokas ir daugiau dėmesio skirti savo tiesioginei veiklai. Kone vienintelė išeitis išvengti nesutarimų ar kivirčų skirstant pamokas prieš rugsėjo 1-ąją – mokykloje nusistatyti bent minimalią pamokų skyrimo tvarką. Kaip rodo patirtis, efektyviau-

gerokai labiau centralizuotos. Prie kvalifikaciją tobulinančio mokytojo bus pristatytas prievaizdas – profesinio tobulinimo konsultantas, kurio nuomonė bus svarbi ne tik mokytojui pasirenkant kvalifikacijos kėlimo būdus bei metodus, bet ir priimant sprendimą skirti šioms veikloms finansavimą. Naujos pareigybės atsiradimas grasina gerokai apriboti dokumente deklaruojamą pedagogo teisę pačiam pasirinkti kvalifikacijos kėlimo formas, nes su konsultantu nesuderinta veikla nebus finansuojama iš mokinio krepšelio.

Tačiau labiausiai pedagoginei visuomenei dėmesį reikėtų atkreipti į ministerijos siekį šio dokumento pagalba spręsti dabar beviltiškai užstrigusios atestacijos problemas. Ne veltui yra sakoma, kad nauja yra gerai užmiršta sena. Šia taisykle vadovaujantis, koncepcijos projekte atsiranda nuostatos apie privalomą periodinę kvalifikacijos tobulinimo patvirtinimą, be kurio pedagogas ne tik bus neatestuojamas, bet jam dargi bus ir apribotos galimybės atlikti tam tikras pedagogines funkcijas, o tai tiesiogiai siesis su geroku atlyginimo sumažėjimu.

Tokia tvarka kone pažodžiui atkartojama dar praėjusio amžiaus paskutiniame dešimtmetyje bandytą įvesti reguliarią ir privalomą visų mokytojų peratestavimą, kurio, argumentuotai pasipriešinus profesinėms sąjungoms, buvo atsisakyta.

Išminties...

Nors minėtos koncepcijos projekte, kurio svarstymui palikti keli mėnesiai iki 2012 metų pradžios, galima rasti ir daugiau nerimą keliančių dalykų,

Prie tobulinančio kvalifikaciją mokytojo bus pristatytas prievaizdas – profesinio tobulinimo konsultantas, kurio nuomonė bus svarbi ne tik mokytojui pasirenkant kvalifikacijos kėlimo būdus bei metodus, bet ir priimant sprendimą skirti šioms veikloms finansavimą.

siai tokia tvarka veikia įtraukta į kolektyvinę sutartį. Deja, kolektyvinės sutartys mokyklose pasirašomos labai vangiai, sunkiai net ten, kur jau ne vieni metai veikia profesinė sąjunga.

Kvalifikacijos tobulinimas: bus geležinė tvarka!

Tačiau aistras dalijantis pamokas artimiausioje ateityje greičiausiai užgoš dar didesnės problemos, kurias mokytojams ant galvos grasina nuleisti irgi vasaros viduryje dienos šviesą išvydęs Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos projektas, lydimas ministro raginimo dėl jo teikti pastabas bei pasiūlymus.

Pareigą mokytojams tobulinti savo kvalifikaciją numato ŠĮ 49 straipsnis, tačiau švietimo valdininkams, matyt, atrodo, kad mokytojai šią pareigą atlieka netinkamai, todėl čia jie pasiryžo įvesti geležinę tvarką. Reikėtų pastebėti, kad planuojamos kvalifikacijos kėlimo procedūros yra ne tik gana griežtai reglamentuotos, bet ir

tačiau prasidedant naujesiems mokslų metams norisi pabaigti optimistine nata. Šios dienos proga, kai tarsi iš gausybės rago pasipila politikų sveikinimai, kuriuose mokytojams linkima kantrybės, greta jos norėtusi palinkėti ir išminties. Išminties labai kritiškai priimti visas siūlomas naujoves, išminties nepasiduoti demagogijai, kad viskas daroma Lietuvos mokyklose besimokančių mokinių ir dirbančių mokytojų labui, o svarbiausia – išminties vieningai ir argumentuotai ginti savo interesus. Vienybė reikalinga tam, kad mokytojų balsas būtų girdimas visuomenėje, o argumentai visada padės įveikti pigią švietimo valdininkų demagogiją ir išsklaidys jų pučiamas rožines miglas. Miglas apie konkurencijos tarp mokytojų neišvengiamumą ir būtinumą, kas lietuviškųjų švietimo liberalų lūpose, deja, labiau panašu į chronišką nepasitikėjimo sąžiningai savo darbą dirbančiu mokytoju liudijimą.

Kristina Sabaliauskaitė:

„Vidurinėje tikrai nebuvo pyragėlis...“

Šiuo metu Lietuvos bibliotekose skaitomiausia knyga – Kristinos Sabaliauskaitės romanas „Silva rerum“ (leidykla „Baltos lankos“, 2008). Šiomet išleistas romano tęsinys „Silva rerum II“ – perkamiausia knyga Nr. 1, kurios pirmoji laida išpirkta per dvi savaites.

Pirmąsyk išleistas 2008 m. romanas „Silva rerum“ kaipmat tapo pripažintu literatūros įvykiu ir savo aukštos „prabos“ autentišku, daugiasluoksniu, magišku ir įtraukiančiu pasakojimu apie XVII a. atmosferą pavergė literatūros kritikus, kultūros istorikus bei eilinius skaitytojus. „Silva rerum“ pelnė 2008 m. Jurgos Ivanauskaitės premiją, 2009 m. Metų knygos titulą bei daug kitų aukštų įvertinimų. Nuo 2011 m. liepos mėnesio Vilniaus turizmo informacijos centras veda ekskursijas po Senamiestį pirmojo romano takais – pagal maršrutą, kurį sudarė pati autorė. Tad visi norintieji gali išgirsti tikras miesto istorijas, įkvėpusias romaną.

Rašytoja, dailės istorikė dr. Kristina SABALIAUSKAITĖ maloniai sutiko atsakyti į keletą „Dialogo“ klausimų.

✓ Prašome prisiminti savo mokyklos laikus, mokytojus.

Baigiau kitados buvusią garsiąją Vilniaus 23-iąją – dabar jos nebėra, o labai gaila, nes turėjo savas tradicijas ir nemažai garsių absolventų: Vytautas Kernagis, aktoriai Saulius Balandis ir Remigijus Sabulis, Nijolė Ozelytė ir Nelė Savičenko, režisierius Algimantas Puipa, tapytojas Audrius Puipa, buvęs premjeras Gediminas Kirkilas, Algirdas Kaušpėdas, Artūras Karnišovas, literatūrologas Saulius Žukas ir tapytojas Vaidotas Žukas, dar daugybė kitų, tikrai daug įvairiose srityse (menuose, politikoje, medicinoje, sporte...) pasiekusiųjų, yra baigę 23-iąją.

Mano tėtis, mama ir abu dėdės taip pat mokėsi 23-iojoje, tad kai atėjau į pirmąją klasę, buvo dar ir pagyvenusių mokytojų, menančių mano tėvų klasę. 23-iosios moksleiviai irgi turėjo savo geležines tradicijas – pvz., kartų kartos bėgdavo parūkyti „Po Ažuolu“ – į greta esantį kiemą po didžiuliu senu ąžuolu, turėjome savo mokytojų pravardes, mokyklinį sleną (pvz., niekas nesakė „mokykla“ – tik „šulė“, „šulioakai“). Vienu metu, jau atgavus nepriklausomybę, mūsų mokykla netgi buvo pervadin-ta į „Ąžuolo“ vidurinę – neįsivaizduojat, kaip mes, visi absolventai, džiūgavome ir didžiavomės! Bet paskui – reforma po reformos, pavadino valdiškai „Simono Daukanto“ (su visa pagarpa – bet visai ne prie ko...), perdarė į gimnaziją, viską išardė, reorganizavo – ir 23-iosios

išrikiuoti sporto salėje. Bet mūsų klasė buvo pirmoji mokykloje, kuri kategoriškai atsisakė stoti į komjaunimą. Tai suprantama – buvome centro vaikai, čia pat – mitingai, Parlamentas, vėliau – barikados ir laužai, iš visos Lietuvos suvažiavusių Seimo gynėjų nakvynės sporto salėje... Brendome kartu su laisvės dvasia, matėme, kaip kai kurie mokytojai pernakt pakeitė savo politines pažiūras, kaip mes patys, dar vakar turėję užtikrintą ateitį, bet neturėję jokios motyvacijos ir jokio noro stengtis, staiga atsidūrėme laisvoje nežinomybėje. Buvo nelengva, bet įdomu.

Neseniai kalbėjau su viena „šulioke“, daug pasiekusia, dabar užimančia svarbias pareigas kultūros srityje, ir ji pasakė: „aš dar ir dabar kartais sapnuoju košmarus apie „dvidešimt trečią“. Neslėpsiu, ir mano prisiminimai apie mokyklą nėra labai rožiniai, tačiau aš jai atsakiau: „bet tu pažiūrėk, užtat užsiauginome storą odą ir tvirtą stuburą, mokame pakovoti už save, siekti tikslo“.

Šiandien aš stengiuosi prisiminti vien tai, kas buvo gera, ir galvoju, kad viskas buvo taip, kaip ir turėjo būti. Reikėjo ir bjaurių mokytojų, kad išmoktum nepalūžti, bet norisi prisiminti tik šauniuosius – mūsų auklėtoją Nijolę Jankauskienę, kurią visada laikėme „sava“, matematiką Romą Bagdžį, rusų literatūros mokytoją Liudmilą Lemeševą, istorikę Sniegulę Matonienę ir, žinoma, lietuvių kalbos ir literatūros, Živilę Bandorienę, kuri dar ir tu-rėjo subūrusi neeilinį dramos būrelį – absol-

Brendome kartu su laisvės dvasia, matėme, kaip kai kurie mokytojai pernakt pakeitė savo politines pažiūras, kaip mes patys, dar vakar turėję užtikrintą ateitį, bet neturėję jokios motyvacijos ir jokio noro stengtis, staiga atsidūrėme laisvoje nežinomybėje. Buvo nelengva, bet įdomu.

su visa jos garsia praeitimi nebeliko. O gaila – man atrodo, kad labai svarbu, jog moksleivis didžiutęsi savo mokykla, žinotų jos istoriją – tai labai teigiamai įpareigoja.

Mano mokykliniai laikai buvo istorijos lūžio laikai – pradėjau gilioji sovietinė stagnacijoje, su visais spaliukais, pionieriais ir „radijo liniuotėmis“, per kurias alpdavome

ventų, žymių Lietuvos aktorių, gausa tai liudija. Dėl pastarosios, kaip ir dėl daugelio stiprių, talentingų asmenybių, klasė dalindavosi į dvi dalis – vieni jos nekenė kaip velnias kryžiaus, kiti – baisiai mėgo. Aš ją dievinau, nes rašant rašinėlius buvo negailestinga klaidoms, bet niekada neribojo moksleivių minčių. Ji tikrai buvo viena iš nedaugelio, kuri skatino moks-

leivių kūrybingumą, skatino juos būti originaliais, mąstyti ir rizikuoti.

✓ Ar mokytojai darė Jums kokią didesnę įtaką?

Žinoma, tikrai turėjo įtakos – juk tarp mėgstamiausių mokytojų paminėjau istorikę ir literatę (juokiasi).

O jei rimtai – vis dėlto svarbiausias mano mokytojas buvo senelis. Iš jo atpasakojimų dar ikimokyklinukė žinojau visas Vilniaus legendas, visus graikų mitus, „Iliadą“, „Odiseją“ ir „Nibelungų giesmę“, visus Shakespeare'o siužetus ir daugybę kitų įdomių dalykų. Namų biblioteka buvo ištisas knygų ir meno albumų lobynas, tėvai nuo pat mažumės vežė į Ermitažą, į Maskvos muziejus, jau nekalbu apie Kauno ir Vilniaus. Tad vis dėlto didžiausi mokytojai buvo mano šeima ir mano gyvenimo klaidos.

Na o didžiausią malonumą jaučiau studijuodama Dailės akademijoje – atėjau ten laisvu noru, įstojau ten, kur norėjau, mėgavau si kiekviena minute ir kiekvienu dėstytojo žodžiu, jie man ir dabar tebėra autoritetai. Taip pat labai puikiai prisimenu ir savo metus Varburgo institute, Londone, – seminarus ir diskusijas su geriausiais savo sričių profesionalais, tikrą mankštą smegenims!

✓ Kokia Jūs mokinė buvote? Ką juokingiausio prisimenate? O graudžiausio? (Summa summarum – iš kur Jūs tokia talentinga atsiradote?)

Atėjau į pirmą klasę geras vaikas ir buvau penketukininkė (tai penkiabalės sistemos laikai – red. pastaba). Bet nuo kokios IX klasės buvau (vaikai, neskaitykite ir patys nebandykite) mokinė iš pragaro. Prasidėjo rūkymai, išgėrinėjimai, motociklai, gaujos, trynimasis Senamiestyje, neaiškūs nuotykių, meilės su pavojingais bernais ir šiaip sistemingas pamokų praleidinėjimas; niekas netikėjo, kad aš baigsiu XII klasę, nes susumavus trimestro lankomumą išėdavau, kad pamokose sėdėjau gal tik kokį mėnesį. Vaikščiojau skustuvo ašmenimis ir, patikėkite, jūs nebūtumėte norėję manęs sutikti – aš ir pati nenorėčiau. Tik šeimoje tvirtai įdiegtos vertybės išgelbėjo, kad nenuėjau šunkeliais ir visa tai teliko paauglystės eksperimentais. Atsigaudavau tik vakarais dailės mokykloje (buv. S.Konarskio), kur tokių „neformalų“ buvo daug ir įvairių (šiandien, beje, jie – garsūs scenografai, tapytojai, dizaineriai). Bet vidurinėje tikrai nebuvo pyragėlis – nei mokytojams, nei bendrakisams.

Nukelta į 12 p. ▷

KLAUSIATE? ATSAKOME!

Kada galima sudaryti nuotolinio darbo sutartį?

Dirbu mokyklos buhalterė, todėl didžiąją darbo dalį galiu atlikti namuose. Ar įstatymai nedraudžia mokyklos direktoriui sudaryti su manimi nuotolinio darbo sutartį?

Darbo kodekso (DK) 115 str. numato, kad nuotolinio darbo sutartyje gali būti nustatyta, jog sutartyje suldytą darbo funkciją arba dalį suldytą darbo funkcijų darbuotojas atliks kitose negu darbovietė darbuotojui priimtinoose vietose. Nuotolinio darbo sutarties ypatumus nustato Vyriausybė ir kolektyvinės sutartys.

Nuotolinio darbo sutarties ypatumus nustato Vyriausybės nutarimas Nr. 1043 „Dėl atskirų darbo sutarčių ypatumų patvirtinimo“ (2003 08 19). Šio nutarimo 2 punkte yra nustatyta, kad nuotolinio darbo sutartis gali būti sudaryta šalių susitarimu, kai darbuotojas priimamas į darbą (sudarant nuotolinio darbo sutartį), taip pat vėliau (pakeičiant jau sudarytą darbo sutartį). Darbo sutartyje gali būti susitarta, kad dalis darbo funkcijų bus atliekama ar darbo laiko dirbama ne darbovietėje pagal nuotolinio darbo sutarties sąlygas. Sutartyje gali būti aptarti sugrįžimo dirbti visą darbo laiką darbovietėje atvejai.

Pažymėtina, kad DK, darbo įstatymuose ar kituose norminiuose teisės aktuose nėra įtvirtinta, su kuriais asmenimis gali būti sudaroma nuotolinio darbo sutartis. Todėl galima daryti išvadą, kad įstatymai nedraudžia mokyklos direktoriui sudaryti nuotolinio darbo sutartį su mokyklos buhalterė.

Kokias teises galimybes dalyvauti mokyklos renginiuose turi dirbantys tėvai?

Esu mokyklos mokinių tėvų komiteto pirmininkas, noriu sužinoti, kokias teises galimybes dalyvauti darbo metu mokyklose vykstančiuose renginiuose (Rugsėjo 1-osios šventė ir pan.) turi dirbantys mokinių tėvai.

Valstybinė darbo inspekcija neseniai išaiškino, kad Vyriausybė nutarimu Nr. 493 „Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso 214 straipsnio papildymo įstatymo projekto Nr. XIP-2341“ (2011 04 27) nepritarė projektui, kuriuo buvo siūloma papildyti Darbo kodekso (DK) 214 str. nuostata, kad darbuotojams, auginantiems bendrojo lavinimo mokykloje besimokantį vaiką iki dvylikos metų, suteikiama viena papildoma poilsio diena per metus rugsėjo 1 d., mokant darbuotojui jo vidutinį darbo užmokestį.

Viena iš priežasčių, kuriomis buvo grindžiamas nepritarimas, buvo ta, kad šiuo metu galiojantis teisinis reglamentavimas sudaro galimybę asmenims, auginantiems vaiką iki dvylikos metų, pirmąją mokslo metų dieną arba dalį šios dienos neatvykti į darbą. Darbuotojas gali pasinaudoti papildomomis poilsio dienomis, kurios nustatytos DK 214 str., o tais atvejais, kai augina vieną vaiką iki dvylikos metų, – reikalauti suteikti nemokamų atostogų, susitarti dėl kasmetinių atostogų arba neatvykti į darbą administracijos leidimu. Be to, papildomos garantijos darbuotojams, kurie augina vaikus iki dvylikos metų, gali būti nustatomos įmonės kolektyvinėje sutartyje.

Pažymėtina, kad DK 61 str. 2 d. 3 punktas leidžia įmonės kolektyvinėje sutartyje susitarti dėl darbo ir poilsio laiko sąlygų, kurios neregamentuotos įstatymų, kitų norminių teisės aktų ar nacionalinės, šakos ir teritorinės kolektyvinės sutarties arba jiems neprieštarauja ir nebloginą darbuotojų padėties.

Taigi, DK 214 str. yra nustatyta darbuotojams, auginantiems neįgalų vaiką iki aštuoniolikos metų, ir darbuotojams, auginantiems du vaikus iki dvylikos metų, teisė į vieną papildomą poilsio dieną per mėnesį arba sutrumpintą darbo laiką dviem valandomis per savaitę. Už minimą poilsio dieną ar sutrumpintą valandas atidirbti nereikia, o pasirinktas laisvadienis ar pasirinktos sutrumpintos valandos yra apmokamos darbuotojo vidutiniu darbo užmokesčiu.

DK 214 str. nustatyta, kad papildomas poilsis darbuotojams suteikiamas arba trumpinant darbo savaitę, arba suteikiant papildomas poilsio dienas per mėnesį, t. y. per kalendarinį laikotarpį, nesiejant jo su darbuotojo per mėnesį faktiškai dirbtu laiku.

Darbuotojui pareikalavus papildomo poilsio laiko, darbdaviui atsiranda pareiga jį suteikti. Konkreti poilsio suteikimo tvarka nustatoma darbuotojo ir darbdavio susitarimu.

Darbuotojai, auginantys vaiką (vaikus) iki keturiolikos metų ir nepakliūnantys į ratą asmenų, turinčių teisę pasinaudoti DK 214 str. įtvirtinta garantija, gali pareikalauti suteikti jiems rugsėjo 1 d. nemokamas atostogas arba prašyti darbdavio administraciją leisti jiems darbo dieną, pusdienį ar keletą valandų neatvykti į darbą (DK 143 str. 2 d. 2 punktas). Laikas, kurį darbdavio administracija leidžia darbuotojui neatvykti, nėra apmokamas ir neįsiskaičiuoja į stažą kasmetinėms atostogoms gauti, tačiau kolektyvinėje sutartyje ar darbo tvarkos taisyklėse gali būti numatyta, kad už minimą laiką darbuotojui yra mokamas darbo užmokestis ir šis laikas yra įskaičiuojamas į aukščiau nurodytą stažą.

Taip pat vaikus auginantys darbuotojai gali prašyti rugsėjo 1 d. suteikti jiems kasmetines atostogas.

Kolektyvinėse arba darbo sutartyse gali būti nustatytos kitų rūšių atostogos, papildomos lengvatos pasirinkti kasmetinių atostogų laiką, nustatyti didesni mokėjimai už kasmetines ir tikslines atostogas negu garantuoja DK. Šios lengvatos, išskyrus papildomą lengvatą pasirinkti kasmetinių atostogų laiką, negali būti nustatytos kolektyvinėse ir darbo sutartyse, sudaromose įstaigose, organizacijose, kurios yra išlaikomos iš valstybės, savivaldybių ir valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetų bei kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų, taip pat sutartyse, sudaromose Lietuvos banke (DK 185 str.).

Parengė Vytautas STRAZDAS

➔ SVEIKINIMAI

Laukai rytais vis dažniau gaubiasi rūko skraistėmis. Miškai jau kvepia rudeniui. Ilgesingas gervių klyksmas, perskrodęs dangų, suvirpina sielą. Su išskrendančiais paukščiais į širdį ateina geras nerimas. Ant metų slenksčio vėl Rugsėjis – ilgos ir kruopščios žinių sėjos pradžia.

Ir kaip kasmet vėl norisi tikėti, kad Mokytojo pasėtas grūdas sėkmingai sudygs ir, nepaisant politinių sausvėjų, suvešėjęs mokinių širdyse duos derlių ne ispanijoms ar airijoms, o gimtajai Lietuvos žemei. Todėl, prieš beriant į dirvą grūdą, nebeužtenka ją palaistyti vien Meile. Net ir karščiausiams sausvėjams įsisukus, neleiskime savam darže vešėt nusiylimui, kuris kaip gripo virusas tuoj pat paplinta, ir visos mūsų pastangos nueina veltui. Todėl šalia Kantrybės geriausias vaistas nuo visų ligų yra Tikėjimas. Tikėjimas, kad mums patikėta pakeisti Pasaulį – sėti Gėrio grūdą, o šis kaip bumerangas grįžta GĖRIU.

Gražaus, spalvingo ir optimistiško Rugsėjo!

Lietuvos mokytojų profesinės sąjungos pirmininkė
Jūratė VOLOSKEVIČIENĖ

➔ PINIGAI

Nauja darbo apmokėjimo tvarka: griaudė daug, palijo mažai

► Atkelta iš 3 p.

Tačiau įsigaliojusiame dokumente liko ankstesnė nuostata – tarifinis mokytojo atlygis nustatomas už 18 pedagoginio darbo valandų.

Nors švietimo ir mokslo ministerija oficialiai nepripažįsta, kad toks darbo krūvis yra mokytojo etatas, skaitant mokytojų darbo ginčus nagrinėjusio Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (LAT) nutartis peršasi kitokia nuomonė. An-tai metų pradžioje LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, nagrinėdama bylą pagal ieškovės – Mažeikių moksleivių techninės kūrybos centre dirbusios mokytojos kasacinį skundą, išaiškino, kad „standartinis (įprastas) vienam mokytojo etatui nustatytinų pedagoginio darbo (kontaktinio ir papildomo laiko) valandų per savaitę skaičius yra 18 savaitinių tokio darbo valandų. Šis darbo krūvis sudaro etatą“.

Todėl visiškai teisūs yra tie, kas vadovaujasi LAT požiūriu į mokytojo etatą ir tvirtina, kad mokytojai, turintys 36-ių pedagoginio darbo valandų krūvį per savaitę, „aria dviem etatais“, nes atlyginimas už vieną (priklausomai nuo kategorijos ir darbo stažo) tesiekia 1300–2000 Lt.

Ir mokytojas, ir administratorius

Naujosios darbo apmokėjimo tvarkos aprašo nuostatos, įpareigojančios švietimo įstaigų vadovus daugelį sprendimų derinti su darbuotojų atstovais, padidino direktorių darbo krūvį, bet atlyginimo jiems nepridėjo. Todėl kaip ir anksčiau direktoriams ir jų pavaduotojams teks plėšytis

tarp administratoriaus ir mokytojo pareigų. Mat profesinių sąjungų siekio „atimti“ pamokas iš vadovų, o pastarųjų bandymo be nuostolių atlyginimui jomis atsikratyti ministras nepalaimino.

Ministras apribojo ir priedus, kuriuos gaudavo ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir

Pailgėjo sąrašas sprendimų, kuriuos švietimo įstaigų vadovai galės daryti tik gavę profesinės sąjungos ar darbo tarybos pritarimą.

bendrojo lavinimo mokyklų vadovai už tai, kad jų vadovaujamose įstaigose visišką integracijos formą ugdomi ar moko-si 10 ir daugiau įvairias negalias turinčių vaikų. Praėjusiais ir ankstesniais mokslo metais 10 proc. tarnybinių atlyginimų priedus galėjo gauti ir direktorius, ir jo pavaduotojai. Šiemet iki 5 proc. priedą galės gauti tik švietimo įstaigos direktorius arba jo pavaduotojas, atsakingas už darbą su specialiujų poreikių vaikais.

Nors pedagogus vienijančių profesinių sąjungų vadovai išsako daug ir neretai pelnytų priekaištų ministerijai dėl naujajame darbo apmokėjimo tvarkos apraše išlikusių „sveiku protu nepaaiškinamų prieštara-vimų“, įsigaliojęs dokumentas už ankstesnį yra ne prastesnis. Kitaip tariant, dirbti kūrybiškai, realizuoti drąsias iniciatyvas ir pažangias idėjas Lietuvos pedagogams jis neturėtų trukdyti.

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

**www.dialogas.com –
įvairių nuomonių ringas**

Problema – milžiniška, mokytojai laukia atsakymų

Iš visų pagal naująsias ugdymo programas šiemet pradedančių dirbti pedagogų lietuvių kalbos mokytojų dalia labiausiai nepavydėtina. Jų dalyko ugdymo programa kelių skynėsi per karščiausius bei esmingus ginčus ir buvo ministro patvirtinta (2011 02 21) nepaisant daugybės proceso dalyvių nepritarimo. 2013-ųjų naujojo lietuvių kalbos ir literatūros egzamino programa liepos 1 d. irgi patvirtinta nepaisant dar pačioje birželio pabaigoje Lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų sąjungos visiems aukščiausiems atsakingiems pareigūnams nusiųsto argumentuoto esminio nepritarimo.

Ir štai prasideda mokslo metai, ir mokytojai lituanistai – tie vien valdininkų kalbose sureikšminami „tautinio naratyvo“ ir „sėkmės istorijos“ skiepytojai jauniui, kuriems patikėta misija atkurti (sukurti?) tautinį orumą bei daugybę kitų pakylėtų dalykų, – tradiciškai pasveikinami ir pasiūnčiami kapstytis iš padėties kaip kuris išmano. Jiems palinkima nesenkančio kūrybingumo, „išmokyti namų darbus“, nebijoti iššūkių – ir „atia“!

„Praėjusieji mokslo metai pareikalavo daugiau jėgų negu paprastai – vis svars-tēm VUBP, BE programos projektus, teikėm siūlymus. Projektai, projektai – lyg koks košmaras. UPC pateikdavo projektą, paprašydavo apsvastyti, parašyti savo pastabas, siūlymus. Kol tokį darbą darydavome, tyliai atsirasdavo naujas projekto variantas ir mes – kaip Sizifas akmenį – vėl iš naujo...“; „Iššūkis bus ir darbas pagal naująją programą su vienuoliktokais (ji labai plati, yra naujų kūrinių, o savaitinių pamokų turime nepakankamai). Teks suklikti galvą, nes tinkamų vadovėlių nėra, o medžiagos suradimui, išstudijavimui, užduočių rengimui, metodų ieškojimui vien noro neužtenka...“; „Programos naujos, bet nėra tinkamų vadovėlių, nėra tekstų, nėra plano pavyzdžio...“ – tai tik nedidelė dalis mokytojų lituanistų atgarsių (iš bendradarbiavimo su programomis rengusiais valdininkais) ir tylaus nerimo: **o kaipgi reikės dirbti?.. Ko būtent reikės mokyti?**

Juk nesunku suprasti mokytojų norą gauti atsakymus į šiuos klausimus prieš pradedant dirbti, ar ne?

„Problema čia milžiniška: nenormalu, kad iš dokumento – egzamino programos – kyla tiek klausimų. To dar nėra buvę. Labai norėtume sulaukti atsakymų iš atsakingų specialistų, – juolab kad vedėjų pasitarime Vilniuje buvo kalbama, kaip labai šiais mokslo metais bus stiprinama lituanistika, – rašo „Dialogui“ į „Lituanistų miestelį“ susibūrę lietuvių kalbos mokytojai. Jie suformulavo konkrečius dalykinius klausimus egzamino programos rengėjams ir Ugdymo plėtotės centro specialistams.

„Dialogas“ prisideda prie mokytojų prašymo atsakyti į klausimus ne *pro forma*, ne praleidžiant tai, kas „nepatogu“, ne „atsirašant“, bet 100 proc. – kaip sau.

Juk ne tik mokytojams lituanistams šie atsakymai svarbūs – ir baigiamųjų klasių mokiniams bei jų tėvams tikrai norėtusi, kad mokytojai aiškiai žinotų, ko jie turi išmokyti.

Mokytojų lituanistų klausimai atsakingiesiems:

① Kuo skiriasi literatūrinis rašinys nuo naujojo samprotavimo remiantis literatūra, o dar tiksliau – remiantis **nurodytu autoriumi**?

Metodikoje (Ruseckienė L., Literatūros pedagogikos studijos, V.: „Gimtas žodis“, 2001) rašiniai pagal medžiagos šaltinius skirstomi į literatūrinius ir neliteratūrinius (publicistiniai, arba „laisvieji“). Ar dabar ši samprata galioja? Juk anksčiau laisvieji arba publicistiniai rašiniai buvo „iš gyvenimo“.

Koks turės būti mokinio santykis su rašinio objektu literatūriniame rašinyje – objektyvusis (analitinis) ar subjektyvusis (interpretacijos, literatūrinių išpūdžių, manipuliavimo tekstu)?

Kaip tai paveiks vertinimą?

② Kokios mokinio pozicijos iš toliau išvardintųjų bus reikalaujama rašant literatūrinį rašinį?

Pagal mokinio poziciją metodikoje yra šie rašinio tipai:

- 1) samprotaujamojo pobūdžio (tradiciniai trinarės kompozicijos rašiniai);
- 2) teksto analizės / interpretacijos (imanentinė ar kontekstinė analizė);
- 3) literatūrinių išpūdžių rašiniai;
- 4) manipuliavimo tekstu rašiniai (literatūriniai kūrybiniai žaidimai);
- 5) tiriamieji, arba studijos.

③ Ar literatūriniame rašinyje svarbiausia mokiniui pademonstruoti (išsakyti) žinias iš nurodyto autoriaus, ar reikės samprotauti?

Jeigu pasirenkamas antrasis variantas, tai kaip skambės rašinių probleminės formuluotės? Iš mokytojos A. Bredelienės Klaipėdos seminare (per PUPP vertinimą) pateiktų literatūrinių rašinių pavyzdžių išaiškėjo, kad skatintinas aprašomasis teksto tipas – žinių atgaminimas reikalaujama aspektu. Mokinio samprotavimo, problemos sprendimo, kaip reikalauja egzamino programa, nebuvo.

④ Kokią vietą rašant naująjį samprotavimą (o tai laisvasis, arba publicistinis, rašinys) turi užimti rėmimasis literatūra / autoriaus kūryba? Kaip, koku būdu įmanoma teiginius

apie gyvenimo, realybės problemas ir tų problemų priežastis paremti grožinių kūrinių medžiaga? Kur tie būdai yra nurodyti, aprašyti, paaiškinti? Apskritai, kaip turi atrodyti tas naujasis samprotavimas šaltinio – gyvenimo, literatūros, kitų kultūros kontekstų – požiūriu?

⑤ Kaip samprotavime reikės išryškinti pasirinktą autorių? Kiek procentų darbo turi sudaryti to autoriaus aptarimas? Ar tada galima remtis kitais autoriais? Ar galima remtis kitais kultūriniais kontekstais?

⑥ Ar tikrai taip ir liks nuostata, kad, parašęs tobulą samprotavimą su puikiais kultūriniais kontekstais, tik nesirėmęs nė vienu iš **nurodytų** autorių, mokinys gaus absoliutų nulį?

⑦ Brandos egzamino užduočių kriterinio vertinimo lygiai aprašyti vartojant skirtingas sąvokas: III lygyje reikalaujama idėjų ir jų pagrindimo balanso; II lygyje – kalbama apie argumentavimą; I lygyje – kaip trūkumas nurodomos „retai aiškinamos priežastys“.

Tad iš to kyla keletas klausimų:

a) ar III lygmenyje argumentavimas turi būti tik idėjų lygio? Ar neužtenka įprasto argumentavimo, t. y. tam tikrų teiginių pateikimo?

b) ar priežasčių nagrinėjimas privalomas III ir II lygiuose? Jei taip, kodėl lygių aprašuose jo nėra?

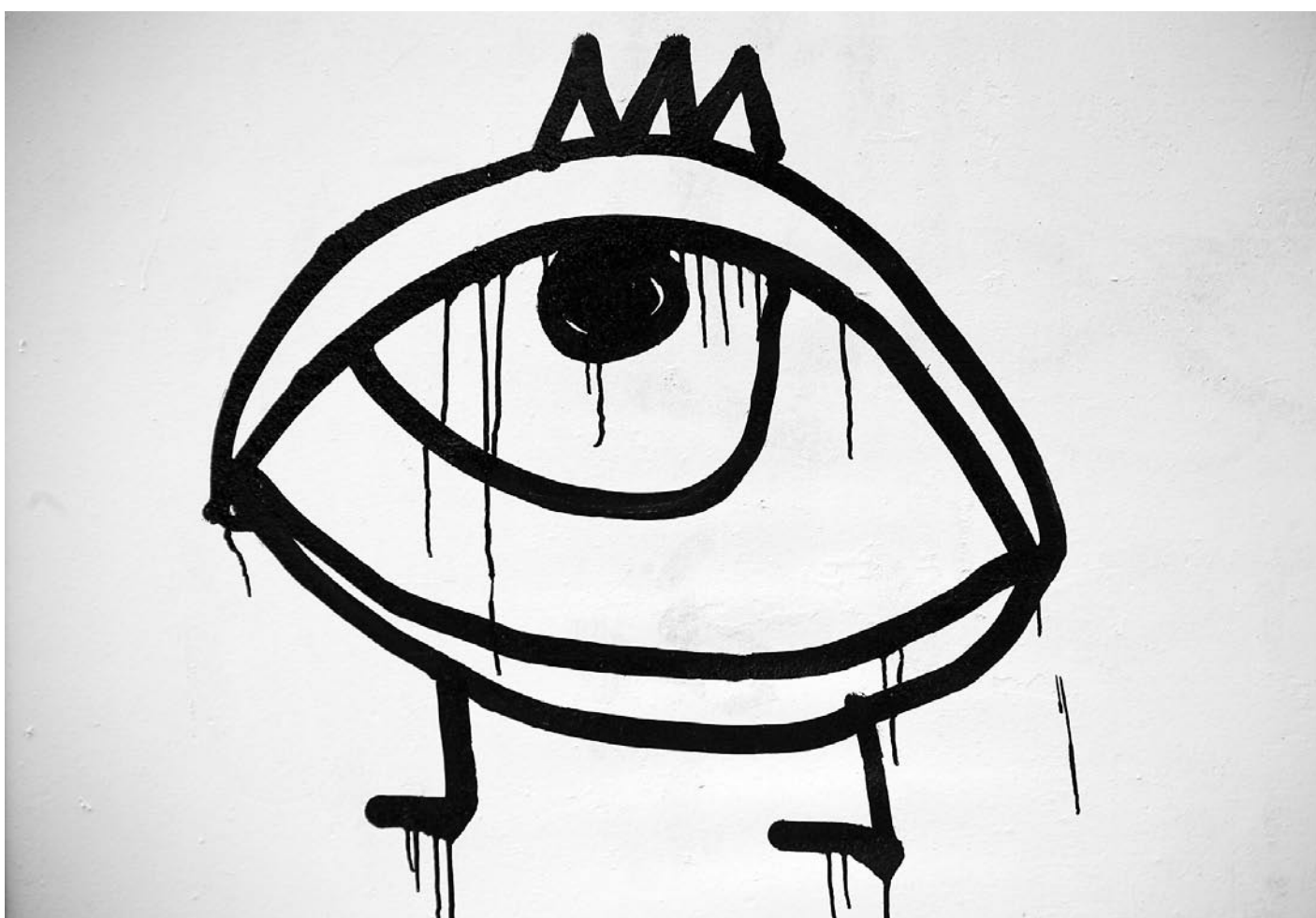
c) kodėl lygių aprašuose sinonimiškai vartojamos sąvokos „idėjos“, „argumentai“, „įrodymai“? Kaip šias sąvokas reikėtų suprasti iš tikrųjų (nes jos nėra sinonimai)?

⑧ Kur ir kada bus publikuojama visa metodinė naujųjų rašymo žanrų medžiaga?

Jau šiandien mes turime žinoti idealaus vieno ir kito tipo rašinio, kurio mokysime, pavyzdžius. Ir jie mums, lituanistams, turi būti aiškūs.

Reikalaujame pateikti bent po 10 pavyzdinių kiekvieno žanro – literatūrinio rašinio ir samprotavimo – formuluočių pavyzdžių ir visų lygių darbų pavyzdžių su komentarais.

„Lituanistų miestelio“ mokytojai

Ruošdamasis pasitikti rugsėjį „Dialogas“ paprašė keletą su švietimu intymiai susijusių žmonių visiškai laisvai atsakyti į kelis nesudėtingus klausimus.

- 1** Kaip praleidote šias vasaros atostogas? Ar pavyko pailsėti? Prašytume pasidalinti kokių nors Jums labiausiai šią vasarą įsiminusių epizodu, įspūdžiu, mintimi...
- 2** Kokiomis mintimis ir nuotaikomis pasitinkate naujus mokslo metus? Kas šiais mokslo metais Jums – manote (žinote, spėjate) – bus didžiausias iššūkis?
- 3** Jeigu staiga išnyktų visi apribojimai (finansų bei kitokie) ir Jūs turėtumėte absoliučiai neribotas galimybes pasirinkti, kur ir kaip gyventi, ką veikti, – ką pasirinktumėte?

Nors mes niekur neiname, laikas vis tiek eina

Violeta ŽEBRAUSKIENĖ,
Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijos
lietuvių kalbos mokytoja ekspertė

1 Neatsakysiu į šį klausimą taip, kaip dabar madinga: „Per atostogas buvau Londone.“ Pajuokausiu: „Kur tik aš nebuvau – nebuvau Londone, nebuvau Paryžiu...“ Praėjusieji mokslo metai pareikalavo daugiau jėgų negu paprastai – vis svarstėm VUBP, BE programos projektus, teikėm siūlymus. Projektai, projektai – lyg koks košmaras. UPC pateikdavo projektą, paprašydavo apsvarstyti, parašyti savo pastabas, siūlymus. Kol tokį darbą darydavome, tyliai atsiradavo naujas projekto variantas ir mes – kaip Sizifas akmenį – vėl iš naujo... Todėl šią vasarą planavau NIEKO neveikti, NIEKUR neiti, tik sėdėti pavėsinėje, klausytis paukščių, bendrauti su šunimis (turiu du „našlaičius“ – iš prieglaudų) ir skaityti savo malonumui. Taip tarsi norėjau sustabdyti laiką... Prarastą? Taip. Ir todėl vienas iš didžiausių mano atradimų buvo toks: nors mes niekur neiname, laikas vis tiek eina! Ne-

įmanoma sustabdyti akimirkos, jos grožio (nepadėjo nė magiška frazė „O stabtelėk, akimirksni žavus“), galima tik kuo daugiau sugerti į save... Kažkoks Fausto sindromas... Bet būtent tai ir padėjo pailsėti.

2 Neseniai savo antrokams gimnazistams *Facebooke* parašiau, kad jų pasiilgau. Rašydama šypsojau si. Mane visada apima geras jausmas, kai po vasaros atostogų pradedam bendrauti. Nebijau pasakyti, kad myliu savo mokinius. Tačiau šįmet giliai širdyje truputį neramu dėl trečiųjų: programos naujos, bet nėra tinkamų vadovėlių, nėra tekstų, nėra plano pavyzdžio. Tačiau yra M.Jonučio „...pirmoji knyga apie skraidymo meną“ – apie tikslo siekimą, svajonių išsipildymą.

Mokysimės „skraidyti“ – tai bus didžiausias mokslo metų iššūkis.

3 Jeigu tik galėčiau padaryti, kad būtų daugiau saulės ir mažiau lietaus, daugiau šilumos ir mažiau šalčio, nieko gyvenime nekeisčiau. Jeigu išnyktų bet kokie apribojimai, gyventi į šiltesnius kraštus irgi nevažiuočiau – per sunkus man būtų svetimumo jausmas. Tačiau keletą kartų per metus būčiau ten, kur daug saulės. Be to, susimąžčiau pamokų krūvį per pusę – taip darbas būtų tik malonumas ir liktų daug energijos kūrybai bei „skraidymo menui“.

BRONISLOVAS BURGIS:
„Didžiausias iššūkis – kaip padaryti, kad visiems būtų kuo geriau...“

Jauk laiko dvasią ir nesenk!

Dalia PABRĖŽIENĖ,
Telšių Žemaitės gimnazijos
lietuvių kalbos mokytoja

1 Šiomet buvo visai neprastos atostogos su knyga, pajavairintos susitikimais su draugais, pasivaikščiojimais pajūriu ar po Vilnių, gėrėjimusi atsimerkiančiais ir užsimerkiančiais lelijų žiedais savos sodybos tvenkinyje. Negi viską išvardinsi. Esu iš tų žmonių, kurie gerai jaučiasi ir savo pačių draugijoje, nes nežinau, kas yra nuobodulys, visada turiu ką veikti. Stengiuosi atsigriebti už laiką, per mokslo metus praleistą vakarais ir savaitgaliais taisant mokinių rašinius, kontrolinius darbus, ir kuo daugiau skaityti, žiūrėti gerus filmus, bendrauti. Knygų, kurias noriu perskaityti, yra tiek daug, kad net sunku aprėpti.

Kokia mintis įsiminė? Oi, daug jų, net labai. Paskutinė apie tai, kad Friedrichas Nietzsche tikėjo, jog reikia būti savo gyvenimo poetu: „Gera gebėti į savo padėtį žvelgti menininko akimi, net kai apninka kančios ir skausmai, atsiranda visokių nepatogumų ir kitais atvejais.“

Taigi – gera gebėti! To mums visiems ir linkiu.

2 Kuo ilgiau dirbu mokykloje, tuo labiau pastebiu, kaip sunku iš vieno gyvenimo ritmo pereiti į kitą, tiksliau – nuo atostoginio atsipalaidavimo į griežtą dienotvarkę, pusę dienos reguliuojamą „nuo skambučio iki skambučio“. Ir kasmet sakau sau: suderink darbą su poilsiu, jauk laiko dvasią ir nesenk, ir nors retkarčiais prisimink, kad žmogui gyventi padeda humoro jausmas.

Kartais ištis sunku į realybę pažvelgti su humoru. Gąsdina didžiuliai naujos informacijos srautai – vien lituanistams kiek naujos medžiagos... Kaip spėti ją aprėpti, atrinkti, susisteminti ir padėti tai padaryti mokiniams? Atostogų pradžioje atvėriau savo knygų spintos duris, peržiūrėjau visus aplankus ir išmečiau lauk šūsnis popierių – teksto suvokimo testų, pasėmusių egzaminų užduočių, visokių seminarų medžiagą ir kt. Juk galima galvą nususukti beiėskant kokio popiergalio, reikalingo pamokai, tiek jų prisikaupia (virtualūs katalogai irgi milžiniški). Iššūkis bus ir darbas pagal naująją programą su vienuoliktokais (ji labai plati, yra naujų kūrinių, o savaitinių pamokų turime nepakankamai). Teks suklipti galvą, nes tinkamų vadovėlių nėra, o medžiagos suradimui, išstudijavimui, užduočių rengimui, metodų ieškojimui vien noro neužtenka. Labiausiai gaila asmeninio gyvenimo laiko, nes vieną dieną imi ir pajunti, kad jo niekas skolon neduos.

3 Jeigu staiga išnyktų visi apribojimai, rinkčiausi kitą gyvenimo būdą. Šaltuoju ir tamsiuoju metu, kai gyvenimas čia ima slėgti, organizmui trūksta energijos, nebesigamina laimės hormonas serotoninas, keliaučiau ten, kur daug saulės ir šviesos, – stengčiausi kasmet pagyventi kokiame mielame, jaukiame kampelyje, pamatyti įdomiausias pasaulio vietas. O dirbti į Lietuvą sugrįžčiau tada, kai sodai pasipuošia žiedais, kai ateina ramūs ir šilti vasaros vakarai, noksta obuoliai, o vėliau pirmosios rudens šalnos palieja įvairiaspalvę akvarelę miškuose.

Ne visoms atakoms gali pasirengti iš anksto

Bronislovas BURGIS,

Kauno technologijos universiteto gimnazijos direktorius

❶ Ačiū, atostogas praleidau puikiai, bet pailsėti nepavyko... Kartais likdavau vienas su dviem, trimis ar net keturiais anūkėliais. Siūlau nedelsiant padidinti atlyginimus darželių auklėtojoms ir pradinių klasių mokytojoms.

Mintis ir jausmas toks: visko daug, viskas vyksta labai greitai, man – trisdešimt, pase parašyta dvigubai daugiau, o fiziškai pavargstu taip, lyg būčiau aštuoniasdešimties. Laimė, kad dar visai nepavargau gyventi!

Įdomus faktas – jau perskaičiau septynis iš devynių pasiskolintų Harlano Cobeno detektyvų, bet nieko neįsiminiau. O iš kitos knygos sužinojau, kad cikadų lėliukės 17 metų išbūna po žeme, po to išlenda, dainuoja meilės dainas, padeda po 600 kiaušinėlių ir baigia savo gyvenimą.

❷ Didžiausias iššūkis – kaip padaryti, kad visiems būtų kuo geriau. Nuotaika – nerimas dėl galimų neigiamų pokyčių. Nejauku, nes ne visoms likimo ir valdžios atakoms galiu iš anksto pasirengti.

❸ Nieko nekeisčiau! Gyvenu, kur noriu, veikiu, ką noriu, – kodėl turėčiau ką nors keisti?

Žinoma, jei turėčiau labai daug pinigų, pastatytčiau naujus gimnazijos rūmus.

Švietimo sistemą keisčiau iš esmės

Zita TREINIENĖ,

Utenos „Saulės“ gimnazijos mokytoja

❶ Atostogos puikios. Prasidėjo kelione laivu su kolegomis maršrutu Ryga–Talinas–Stokholmas–Talinas. O tęsėsi knygų skaitymu puikiame gamtos prieglobstyje – Zarasų rajone prie nuostabaus ežero Avilio. Nors ir per mokslo metus daug skaitau, bet neįsivaizduoju puikių atostogų be gerų knygų. Šią vasarą nuostabiai atradimai – K.Sabaliauskaitės „Silva rerum“, A.Čekuolio „Šešios progos numirti“, M.Martinaičio „Mes gyvenome“ ir t. t. Jeigu neperskaitau daugiau kaip dešimties knygų – drungnos atostogos... Skaitymas – poilsis.

Bet per visas atostogas „sėdėjo“ galvoje po VBE rezultatų paskelbimo vienos mokinės išsakyta mintis: „Kad ir kas ką besakytų, būkit KIRVIS, mokytoja, nes šioje švietimo sistemoje kol kas tik taip galime pasiekti puikių rezultatų...“

Su šia mintimi ir ruošiuosi sugrįžti į mokyklą...

❷ Nuotaikos puikios, kadangi problemos, su kuriomis teks šiais metais susidurti, iš anksto žinomos: nauji pirmokai gimnazistai – jų ir mano prie jų adaptacija, trečiųjų gimnazistų mokymas pagal naują lietuvių kalbos programą, laukimas gero tvarkaraščio, kolegų ir vadovų supratingas bendradarbiavimas. Geras psichologinis pasirengimas, mažiau emocijų – daugiau racionalaus mąstymo, gebėti filosofškai pažiūrėti į savo darbą, pareigas, gyvenimą ir bus – kaip ir kasmet emocijoms žmogui mokytojui – didžiausias iššūkis.

❸ Jeigu staiga išnyktų visi apribojimai (finansų bei kitokie), nei į kosmosą, nei kur nors arčiau – į svečias šalis – nesiveržčiau. Norėčiau iš esmės keisti švietimo sistemą Lietuvoje – daug ką aukštyn kojom. Labiausiai norėčiau dirbti privačioje mokykloje, kur, žinau, vertinamas tikrasis mokytojo darbas ir mokinio asmenybė. Nekenčiu tiek suaugusiųjų, tiek vaikų niveliacijos.

Svarbiausia – išlikti savimi

Virginija MILAŠEVIČIENĖ,

*Panevėžio Juozo Miltinio gimnazijos
direktoriaus pavaduotoja ugdymui*

❶ Su pasididžiavimu visiems tariau: atostogos Lietuvoje. Šių metų atostogų devizas – poilsiaujame prie ežero. Aplankytos gražiausios Lietuvos poilsiavietės, gėrėtasi ryto rasa ir saulėlydžiais, nuostabūs pasirodė Tytuvėnų vienuolyno bažnyčios bokštai, žvelgiant nuo priešingo Bridvaišio ežero kranto.

❷ Svarbiausia – išlikti savimi, tikėti, kad, kaip rašė A. de Sent-Egziuperi, „matyti galima tik širdimi. Tai, kas svarbiausia, nematoma akimis“.

❸ Žaviuosi skandinavų šalių švietimu: rinkčiausi darbui – ne gyvenimui – tik kitą šalį, bet... būčiau mokytoja.

Iššūkių jau nebijau

Aldona VENZLAUSKIENĖ,

*Kauno Juozo Grušo meno vidurinės mokyklos
lietuvių kalbos mokytoja ekspertė*

❶ Kiekvienais metais, po valstybinių egzaminų, kai jau būna ištaisyti net pačiu neįskaitomiausiu raštu parašyti kūriniai, maunu prie jūros, pasidedu šalia akinius ir „aklom“ akim žiūriu į bangas... Ir šiomet taip pat. Vartytis saulėje oras neleido, dažnai lijo, bet buvo smagu su anūkėliais tipenti pušyne bėgimo taku „Labrytys“, rinkti kankorėžius, gaivintis vėsiose bangose ir dalyvauti visuose renginiuose vaikams: „Raganaitės“ spektakliukai džiugino Kamilytę, o Kar Kar konkursai patiko Kajui... Tokia „nusileidimo“ nuo abiturientų iki „paruošiamukų“ amplitudė padėjo įveikti nuovargį ir monotonią, todėl dabar vedžiojant žalią liniją pasieniais (viena ranka rašau, o kita žalsvai dažau kabineto sienas – puošiu savo ir savo ugdytinių darbo vietą (jie į pagalbą ateis rytoj) nedreba ranka. O kur dar malonūs skaitymėliai... Žolinės, šv. Roko atlaidai...

❷ Mokykla – mano gyvenimas, todėl stengiuosi, kad ir mintys, ir nuotaikos būtų šviesios. Kitaip ir būti negali – liksiu nesuprasta! Iššūkių jau nebijau, žinau, kad juos visus reiks įveikti – patirtimi, humoru, metodika, motyvacija... Kad tik sveikatos būtų. Todėl sakau D.Kajoko žodžius: „Erškėti, broli, žaisk, tačiau žydek.“

❸ Ar gali taip būti? Ir net milijoną išloščiau?! Būtų smagu, bet, manau (kaip tikra realistė!), tada paprasčiau auksinės žuvelės naujo rašiklio ir vėl pradėčiau viską iš pradžių.

Kaip smagu renovuotoje mokykloje dar 40 metų kasdieną sakyti: „Labas rytas, mokiniai! Gal girdėjote, kas vakar nutiko?“

Rinkčiausi Diogeno statinę su interneto prieiga...

Albinas DAUBARAS,

Vilniaus Ozo vidurinės mokyklos direktorius

❶ Atostogos buvo trumpos, kadangi mokykla ruošiasi akreditacijai, o popierėlių tvarkymas, kaip žinia, „suėda“ ir darbo laiką, ir dalį laisvalaikio. Įsimintiniausias atostogų epizodas užfiksuotas nuotraukoje (žr. 1 p. – *red. pastaba*). Beje, šis beveik 11 kilogramų svorio laukinis karpis gyvas ir sveikas (tik truputį išgąsdintas) ir šiandien plaukioja Molėtų rajono Piršeno ežere.

❷ Mano vadovaujamai mokyklai jau devyneri metai permanentinis iššūkis yra kova (kitai nepavadinasi) už mūsų taikomo nuotolinio sinchroninio mokymo galutinį įteisinimą. Tiesa, šią vasarą įvyko bene pirmas rimtesnis teigiamas poslinkis – Vyriausybė savo nutarimu patvirtino Mokyklų tinklo kūrimo taisykles, kuriose jau minima ir nuotolinio mokymo gimnazija.

O šiaip mano, neabejingo švietimo raidai Lietuvoje žmogaus, nuotaikos nėra labai džiugios, kadangi mūsų šalyje vis labiau stiprėja mokyklų diferencijavimo tendencijos, įsigali elitarizmas ir primityvoka mokyklų darbo kokybės bei mokinių pasiekimų vertinimo samprata, kuri skatina mokyklas ruošti vaikus ne pačiam laisvo, atsakingo ir savarankiško žmogaus gyvenimui, o tik ir vien baigiamiesiems valstybiniam egzaminams. Ryškiausias tokio požiūrio pavyzdys – „Veido“ žurnalo pateikiami mokyklų kvazireitingai.

Beje, neigiama ŠMM reakcija į tokią mokyklų vertinimo profanaciją galėtų ir turėtų būti kur kas ryžtingesnė.

❸ Na, man geriausia vieta gyventi būtų Diogeno statinė kur nors ežero pakrantėje (su interneto prieiga, aišku), profesinė veikla – nuotolinis mokymas ir visiškai skaitmenizuotos humanistinės pedagogikos principais dirbančios mokyklos kūrimas. O laisvalaikį (kuris, pasak Šopenhauerio, ir yra būties žiedas) paskirstyčiau į dvi dalis – paprastą meškeriojimą ir laukinių karpių žvejybą.

Beje, laukinių karpių žvejyba sudaro nuostabią galimybę skaityti tekstus ir visiškai netrukdo stebėtis kategoriniu imperatyvu žmonėse ir žvaigždėmis padangėje.

Sveiki, iš šulinio išlipę!

Sveikinimų Rugsėjo 1-osios proga nusipelnė ir švietimo biurokratai. O ypač iš savojo „šulinio“ pagaliau išlipę Švietimo ir mokslo ministerijos vadovai.

Tradicinis netradicinėje vietoje

Tradicinė mokslo metų pradžios konferencija, kurioje Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) vadovai ir specialistai kasmet susitinka su švietimą savivaldybėse kuruojančiais merais ir vicemerais, savivaldybių administracijų švietimo padalinių vadovais ir švietimui neabejingais Seimo nariais, šiemet vyko netradicinėje vietoje – patogioje ir moderniai įrengtoje Seimo III rūmų konferencijų salėje. ŠMM vadovai pagaliau rado būdą, kaip „įveikti“ vieną didžiausių ankstesniais metais ministerijoje vykdavusių konferencijų trūkumų – menkas galimybes vieniems kitus išgirsti. Daugkartiniais aidais pasižyminti Ovalioji ministerijos salė kartais net piršdavo mintį, kad toks „kalbėjimasis šulinyje“ ir yra didžiausia šalies švietimo nesėkmių priežastis.

Šiemet konferencijos dalyviai aiškiai girdėjo pranešėjų kalbas, galėjo patogiai užduoti jiems klausimus ir aiškiai išgirsti atsakymus. Ko, tiesą sakant, daugiau reikia, norint pasikalbėti, pasitarti ir susitarti?

Prioritetai nesikeičia

Po Seimo Pirmininkės Irenos Degutienės sveikinimų bei Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto vadovo Valentino Stundžio įžvalgų, kurias galima rasti šiame „Dialogo“ numeryje (žr. 11 p.), ŠMM vadovai ėmė žymėti naujųjų mokslo metų kontūrus. Pastarieji, beje, ne nauji. Pasak švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus, šių metų prioritetai yra tokie pat kaip pernai: išlaisvintas kūrybiškumas, saugus ir sveikas vaikas, savarankiška ir atsakinga mokykla. Ministras pažymėjo, kad

naujus mokslo metus pradedame su nauju Švietimo įstatymu: susitarta dėl mokyklų tinklo tvarkymo etapo pabaigos, įtvirtintas progimnazijos statusas, įvardintos regioninės mokyklos, numatyta stiprinti lituanistinį švietimą. Poįstatyminiai aktai, anot G.Steponavičiaus, yra kryptį rodantys, o ne griežtai reglamentuojantys.

„Bendri visų mūsų darbai turi vesti į kiekvieno vaiko sėkmę, o remtis turim kūrybinga, savarankiška ir atsakinga mokykla“, – pristatęs naujųjų mokslo metų darbus, pažymėjo ministras.

Apie ES projektų įtaką šalies švietimo sistemai kalbėjęs švietimo ir mokslo viceministras Vaidas Bacys tikino, kad švietimo prieinamumas ir ugdymo kokybė gerės, jei gerės santykiai, ugdymo turinys ir ugdymo procesas, pedagogų profesinis tobulinimasis, konsultavimas, valdymas ir mokymosi aplinka. „Tačiau atsakymo į klausimą, kokios prieinamumą ir ugdymo kokybę pagerinti galinčios priemonės yra tinkamiausios, Lietuvos švietimo sistema turi ieškoti pati“, – pažymėjo viceministras. Pasak jo, kiekviena savivaldybė gali sukurti savos švietimo sėkmės istoriją, kiekvienas pedagogas gali padėti vaikui pagerinti jo individualius mokymosi pasiekimus.

Daugiau laisvės – daugiau atsakomybės

Nuo kovo 24 d. ŠMM Bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo departamentui vadovaujantis Alvydas Puodžiukas priminė šių mokslo metų prioritetus realizuoti padedančias naujos Švietimo įstatymo redakcijos ir neseniai įsigaliojusį poįstatyminių aktų nuostatas. Pasak direktoriaus, daugiau galimybių ir laisvės savival-

Elenos Tervidytės nuotr.

dėbėms bei mokykloms suteikia ir naujos mokyklų tinklo kūrimo taisyklės, ir 2011–2013 m. bendrieji ugdymo planai. Tačiau atsakomybė už švietimo kokybę irgi didėja: nuo rugsėjo 1 d. teisę dirbti bendrojo ugdymo dalykų mokytojais praranda asmenys, neturintys aukštojo išsilavinimo; didėja reikalavimai pretendams mokyklos direktoriaus pareigoms užimti; asmenys per 2 m. nuo darbo mokytoju pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas pradžios privalo įgyti pedagogo kvalifikaciją. „Tačiau dar yra nemažai klausimų (pvz., mokinių pasiekimų vertinimas ir vertinimo rezultatų panaudojimas; savivaldybės teritorijoje gyvenančių vaikų apskaita; mokyklų vadovų ir mokytojų atestacija), dėl kurių turėsime tartis“, – sakė A.Puodžiukas.

Vėl teks taupyti

Apžvelgęs švietimo padėtį Kauno rajone, savivaldybės meras Valerijus Makūnas atkreipė parlamentarų dėmesį, kad mokinio krepšelio dalis savivaldybės biudžete nuolat auga, tačiau pats biudžetas nedidėja. Pasak mero, tai reiškia, kad mažėja savivaldybės surenkamų pajamų dalis, o tuo pačiu – ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir mokymo aplinkos bendrojo lavinimo mokyklose finansavimas, lėšų kiekis mokyklų renovacijai ir kitoms savivaldybės funkcijoms įgyvendinti. V.Makūnas pažymėjo, jog dauguma savivaldybių nepritaria mokinio krepšelio lėšų grąžinimui dėl šiemet pasikeitusio mokinių skaičiaus, nes ir mažėjant mokinių, klasių komplektų skaičius dažniausiai nekinta. Todėl mokyklos bus priverstos taupyti ugdymo paslaugų ko-

kybės sąskaita, sumažės galimybės panaudoti lėšas kitoms ugdymo reikmėms. Kauno r. meras siūlė sudaryti daugiau galimybių savivaldybėms bendrojo ugdymo srityje disponuoti mokinio krepšelio lėšomis ir panaudoti sutaupytas lėšas kitoms švietimo reikmėms, edukacinių aplinkų kūrimui.

Kauno r. Švietimo skyriaus vedėju dirbęs V.Makūnas pareiškė, jog laikosi nuomonės, kad pinigai negarantuoja ne tik laimės, bet švietimo sėkmės. „Jei švietimo sėkmė priklausytų nuo pinigų, tai turtinčiausios šalys pasiektų geriausių rezultatų. Nuo finansavimo priklauso tik 20 proc. šalies švietimo sėkmės ir net 80 proc. – kaip panaudojami turimi finansiniai ištekliai“, – citavo meras prof. Andreasą Schleicherį, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos tarptautinių PISA tyrimų vadovą.

Dėmesio netrūko

Vis dėlto šiųmečio šalies švietimo vadybininkų susirinkimo pranešimai ir diskusijos nebuvo labiausiai įsimintina renginio dalis. Didesnį įspūdį darė tai, kas nėra įprasta, – grakščiai konferenciją moderuojantis Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininkas, daugiau optimizmo bei tarpusavio supratimo šalies pedagogams linkinti Seimo vadovė ir gana didelis įvairioms partijoms priklausančių ir švietimo reikais besidominčių parlamentarų būrys. Net ir didžiausias skeptikas galėjo įsitikinti, kad įstatymo teiginys, jog švietimas yra prioritetiškai valstybės remiama visuomenės raidos sritis, nėra iš piršto laužtas.

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

POKYČIAI

Kokios didžiausios permainos Lietuvos švietimo laukia šiais mokslo metais?

- ✓ Anykščių, Klaipėdos, Panevėžio rajonų ir Panevėžio miesto savivaldybės išbandys neformaliojo (pasirenkamojo) švietimo krepšelio modelį. Nuo 2012 m. rugsėjo 1 d. neformaliojo švietimo krepšelis bus diegiamas visoje Lietuvoje (100 Lt vaikui kas mėnesį).
- ✓ Švietimo įstaigų vadovai į darbą bus priimami vadovaujantis nauja jų skyrimo tvarka ir naujais kvalifikaciniais reikalavimais.
- ✓ Bus įsteigtas Mokyklų pažangos fondas. Jo pinigais bus skatinamos gerai dirbančios mokyklos, šalinami ne taip sėkmingai dirbančių mokyklų trūkumai.
- ✓ Vykdančią projektą „Aukštosios kultūros impulsai mokykloms“, 600 švietimo įstaigų gaus 11 kultūros leidinių prenumeratą.
- ✓ Lapkričio 4–6 d. LITEXPO parodų centre pirmą kartą įvyks paroda „Mokykla 2011“.
- ✓ Bus patvirtinta nauja Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija.
- ✓ Mokyklos gaus mokymo priemonių, baldų ir organizacinės technikos be maž už 80 mln. Lt.
- ✓ 15 šalies mokyklų išbandys alternatyviojo ugdymo formas: bus pradėti diegti 3 alternatyviojo ugdymo modeliai sudarant mokyklų komandas.
- ✓ Švietimo portale *Emokykla.lt* atsiras daugiau mokytojams naudingos medžiagos: metodinių darbų, pamokų planų, el. mokymo priemonių ir pan.
- ✓ 15 savivaldybių susikurs unikalų modelį, padėsiantį stiprinti savivaldybės švietimo vadybinį potencialą.

Parengta pagal mokslo metų pradžios konferencijoje skaitytų pranešimų medžiagą

Švietimas strategijoje „Lietuva 2030“

Valentinas STUNDYS,
Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros
komiteto pirmininkas

Atveriamos galimybės veikti

Nuo pat mūsų švietimo reformos pradžios vyko esminės diskusijos dėl švietimo tikslų, misijos ir jo filosofinės krypties. Vėliau dėl nepalankios demografinės situacijos prioritetu tapo švietimo ekonomika, sistemos standartizacijos dalykai, tinklas, tipai, planai ir kita gausi biurokratija. Ilgainiui aiškėjo, kad švietimas nebeįsilaikė atliepti sudėtingų kaitos ir naujojo amžiaus iššūkių. Rimtų paskatų sistemos kaitai suteikė aukštojo mokslo reforma. Beje, ji kartu sustiprino ir tradicinius prieštaravimus tarp akademizmo ir asmenybės ugdymo sistemoje, nes studijų reforma skatina siekti akademinio rezultato, nors kartu pripažįstame, kad mokykloje svarbu yra ne tik intelektualinis ugdymas ir akademiniai pasiekimai. Šią prieštarą turėsime išnarplioti, kad brandos vertinimas ir stojimas į aukštąją nekontrastuotų.

Naujoji, jau ketvirtoji, Švietimo įstatymo redakcija, apibendrinama pastarųjų metų švietimo patirtį, koreguoja kai kurias sistemos teisinio reglamentavimo normas. Atveriamos daugiau galimybių inovacijoms ir kūrybai, drąsioms iniciatyvoms ir pažangioms idėjoms mokyklose. Įstatymo visuma suponuja dialogo ir pasitikėjimo dviasį visuose švietimo sandaros lygmenyse: įteisindamas švietimo programų įvairovės principą, jų prieinamumą ir ugdymo kokybės imperatyvą, įstatymas steigėjams, pačioms mokykloms, bendruomenėms atveria galimybes

Švietimo ir tikrovės, švietimo ir ateities akistatų neapreps jokia strategija – ji gali siūlyti kelią, prioritetus, galimybes, bet kuriuo atveju turinį ir kaitą kuria žmogus.

veikti. Tikėtina, kad tinklo optimizavimo klausimai – jau būtasis laikas, ir mes visi susitelksime į ugdymo turinio ir jo kokybės problemų sprendimą, vaiko, šeimos, bendruomenės poreikių tenkinimą.

Argi galima lyginti nepalyginamus dydžius?

Beje, įstatymo projekto svarstymo metu dažnai nuskambėdavo segregacijos ir kietos rankos sistemoje motyvai. Jie gyvi ir paskutiniųjų dienų viešojoje erdvėje

je („Veidas“: išskirtinių gabumų vaikai neturi mokytis su vidutiniokais, ne visi jaunuoliai pajėgūs mokytis gimnazijose, skirtingų gebėjimų vaikai neturėtų būti mokomi vienoje klasėje; viena pašnekovė teigia, kad vaikus į būsimas mokyklas (profesines, universitetus...) derėtų paskirstyti jau po pradinės mokyklos ir t. t.). Skirtingų švietimo paradig-

mas – klasikinės ir humanistinio, laisvojo ugdymo atstovų pozicijos dažniausios – diskusija kaskart atgyja: suprantama, visi ieško ugdymosi sėkmės kelių. Savo gyvenimo kelio ieško ir mokinys, deja, ne visada tas kelias nusitiesia spindinčiu kilimu. Mokykla ir pašaukta padėti vaikams tuos kelius braižyti, juos atrasti, atpažinti savąjį pašaukimą, o ne skubėti vaikus kur nors padėti. Čia lygiai tas pat kaip su „Veido“ skelbiamais mokyklų reitingais: nei šis, nei tas. O jau televiziniai redaktoriaus komentarai – visiškai diletantizmas: argi galima tarpusavyje lyginti nepalyginamus dydžius – elitines ir atviras visiems mokyklas?

Tikiu, kad ir tokios žurnalistinės provokacijos paskatins esmines diskusijas dėl švietimo kokybės, paskatins visus susitelkti jos siekiant.

Kontekstualus, priklausomas ir pramatantis

Neabejoju, kad visus sukrėtė pastarųjų savaitių įvykiai: ciniškai beprotiškai vieno žmogaus organizuotos skerdynės Norvegijoje, smurto banga Jungtinėje Karalystėje, turto niokotojų siautėjimas Vokietijoje ar kraupi bendraamžių žmogžudystė Šiauliuose. Tą sąrašą galėtume tęsti. Šių atvejų centre – jau ni žmonės. Kas tai? Krizės nulemta desperacija? Šiuolaikinės daugiakultūrės Europos grimasos? Maištas prieš socialinę atskirtį ir segregaciją? Vakarų civilizacijos saulėlydžio atspindžiai? Ugdymo klaidos? Švietimas visada yra kontekstualus, priklausomas ir pramatantis, jis negali izoliuotis nuo gyvenimo, realybės prieštaravimų. Ką gali padaryti mokykla anksčiau pavardytų atvejų akivaizdoje? Dr. M.Lukšienė, mintydama apie švietimo ir

tikrovės dialogą, dar 1997-aisiais „Dialoge“ rašė: „Kokia mokyklos pozicija tegali būti? Vienintelė: blaiviai ir atsakingai kartu su visa visuomene tyrinėti žmogaus deformavimo kana-

lus bei pavidalus ir ieškoti būdų, kaip bendromis jėgomis tą deformaciją stabdyti.“

Šiuolaikinio ir rytdienos žmogaus problematika yra švietimo branduolys, o ne tiek susistemintos akademinės tiesos. Būtent todėl nuo pat nepriklausomybės atkūrimo švietimas buvo suvoktas kaip žmogaus ir visuomenės savikūros būdas, kaip jos ateities projektuotojas. Valstybės raida, jos vidinis turinys yra priklausomas nuo švietimo, jo lemiamą yra žmogaus galia suvokti ir interpretuoti pasaulį, reaguoti į jo grėsmes ir vys-

tymosi vingius, kelti idėjas ir kurti vizijas – buvimo kompetencija ir prasmės paieška.

Tuos dalykus kalbu sąmoningai: švietimo ir tikrovės, švietimo ir ateities akistatų neapreps jokia strategija – ji gali siūlyti kelią, prioritetus, galimybes, bet kuriuo atveju turinį ir kaitą kuria žmogus.

Pagrindinis pažangos veiksnys – pasirengimas kaitai

Lietuvos pažangos strategija *Lietuva 2030* fundamentaliu pažangos veiksniu laiko mūsų pasirengimą kaitai. Ji skelbia, kad pagrindinę įtaką pažangai turės piliečių kultūros, mąstymo, elgsenos pokyčiai ir visuomenėje vyraujančios vertybės. Tikiu, kad Lietuva turi tapti šalimi, kuri būtų pasiruošusi sparčiai kaitai, nebijotų naujovių, drąsiai priimtų globalios konkurencijos iššūkius. Visuotinau pripažįstama, kad iš globalizacijos naudos turės tos valstybės, kurios pačios gebės kurti naujus produktus ir paslaugas, disponuos naujausiomis technologijomis ir inovacijomis. Priešingai, valstybės, nepasirengusios visaverčiai konkuruoti globaliame pasaulyje, patirs vis didėjančią ekonomikos nuosmukį ir atskirtį. Dr. I.Vaišvilaitė: „Globalizacija ateina per pasyvų vartojimą. Kuo daugiau vartosime ir kuo mažiau aktyviai kursime, tuos stipresnis bus neigiamas globalizacijos poveikis.“

Todėl Lietuvos sėkmė – atviras, kūrybingas ir atsakingas žmogus. Ir, žinoma, efektyvi švietimo sistema, modernus šiuolaikinis jo turinys ir technologijos, – nes švietimas strategijoje yra vienas iš pagrindinių įrankių kurti laiminčios ir dinamiškos Lietuvos ateitį.

Visuomenė: veikli, solidari, besimokanti

Nesigilindamas į sumanios ekonomikos ir sumanaus valdymo prioritetus, atkreipsiu dėmesį į trečiąją – sumanios visuomenės idėją strategijoje, nes tai pirmiausia yra švietimo veikimo sritis.

Visuomenės raidos vizija išskleidžia tris nuostatas: veikli visuomenė, solidari visuomenė, besimokanti visuomenė. Tai nėra jokia naujiena – girdėta ir pačių kartota ne kartą, tačiau tokio rango dokumente fiksuojama bene pirmą kartą. Pačios veikimo kryptys – gana žinomos: kūrybiškumo, pilietiškumo ir lyderystės ugdymas, bendruomenių savivalda ir pilietinės iniciatyvos, mokymosi visą gyvenimą sistemos kūrimas, kultūrinės ir politinės tapatybės stiprinimas, socialinės atskirties mažinimas, mokyklų mokymosi aplinkos turinimas ir t. t.

Svarbu, kad strategiją realizuos nacionalinė pažangos programa, atskiros plėtros programos. Į kryptingą veiklą telkiami visi: aktyvūs piliečiai, asociacijos, savivaldybės, valstybės institucijos – valstybės kūryba yra visų atsakomybė. Tikėtina, kad šiuos dokumentus papildys kito etapo, po 2012-ųjų, švietimo strategija ir jos programa.

Ambicingas rezultatų repertuaras

Strategijos ambiciją ir drąsius užmojus atspindi rezultatų repertuaras. Sakykime, užimti dešimtą vietą ES pagal mokymosi visą gyvenimą rezultatus (dabar esame dvidešimt antri, t. y. kasmet dalyvauja sistemoje apie puspenkto procento darbingo amžiaus gyventojų, o ES – dvigubai daugiau; tiesa, derėtų priminti, kad Švietimo strategijos nuostatų siekis iki 2012 metų buvo net 15 procentų! – taigi utopinis, o gal atspindintis realybę – tiesiog mūsų ūkiui nereikia naujų žinių?). Šiandien nė vienas mūsų universitetas nepakliūna į pasaulio universitetų reitingų „penkišimtą“ – norima, kad bent vienas būtų „tri-

Tikėtina, kad tinklo optimizavimo klausimai – jau būtasis laikas, ir mes visi susitelksime į ugdymo turinio ir jo kokybės problemų sprendimą, vaiko, šeimos, bendruomenės poreikių tenkinimą.

šimtuokė“. Vertybinių pokyčių mastą išreiškia didžiavimosi savo pilietybe rodiklis: dabar tokių besididžiuojančių piliečių yra apie 23 proc., siekis – per 60 nuošimčių.

Yra dar ambicingesnių parametrų. Pirmiausia ir nesena šiuolaikinių europiečių vertybių tyrimą, kur net 80 proc. apklaustųjų dėl savo nelaimingo-nesėkmingo gyvenimo kaltina valdžias bei politikos elitą ir tik 20 proc. pripažįsta patys atsaką už savo gyvenimo sėkmę. Šis skaičius puikiai iliustruoja dalies visuomenės sąmonės ir savivokos lygį, veikia asmens nelsivės mastą, santykį su valstybe kaip su visais gerovę dalijančia institucija nei asmens atsakomybę už savo ir artimųjų gyvenimą bei laisvę veikti. Šiuo aspektu strategija siekia esminės visuomenės ir asmens kaitos: atsakomybės už save ir savo valstybę, aktyvaus atsakingo dalyvavimo viešojoje erdvėje, pasitikėjimo savimi ir tikėjimo savo galimybėmis bei aplinkiniais, veržlumo ir drąsos veikti – įtikėjimo, kad gyvenime Lietuvoje, savo valstybėje, ir kad tik mes galime ją pakeisti.

Tokie mąstymo, elgsenos orientyrai esmingi mokyklai, jos kasdienei veiklai. Suprantama, kad tuomet, kai viešojoje erdvėje Lietuvos realybė nuolat nuosekliai vaizduojama neigiama, atgrasi ir bejėgiška, kitokia laikysena – konstruktyvi, dalykiška, tikinti valstybės ateitimi – yra irgi drąsa. Tačiau kitaip kitokiam asmens santykiui su visuma ir visais nepadėsime rasti. Dr. M.Lukšienė: „Neturint nė mažiausio krislėlio tikėjimo, kad žmogus pajėgus pats save keisti, ugdytis ir kartu pajėgus inicijuoti socialinės-kultūrinės savo aplinkos kaitą žmogiškumo linkme ir prie tos kaitos prisidėti, joks ugdomasis darbas neįmanomas.“

Šviesių, veiklių, prasmingų naujų mokslo metų visiems.

Kristina Sabaliauskaitė:

„Vidurinėje tikrai nebuvo pyragėlis...“

▷ Atkelta iš 5 p.

Nežinau, kodėl taip daug (ir dažnai – kvailai) maištavau – gal kad man buvo labai nuobodu mokykloje, gal kad esu tokio tipo žmogus, kurį monotonija ir rutina tiesiog žudo, o gal dėl tos priežasties, kad geriausiai sekasi dirbti ir daugiausia nuveikiu, kai manęs niekas nesistengia įstatyti į vėžes, rėmus, necenzūroja – veikiau iškelia iššūkius, kuriuos užsimoju įveikti.

Kai baiginėjom mokyklą, praktikos metu su bendraklasiais buvom pristatyti tvarkyti kažin kokių popierių, „bylų“ ir radom savo charakteristikas. Manojėje buvo parašyta: „išsiskiria erudicija, *deja*, ambicinga“. Kai šiandien šią sovietinės mokyklos charakteristiką papasakojau britams, visi kraipo galvas ir juokiasi iš to „deja“: šiaip Vakaruose ambicingumas, tai yra noras pranokti (visų pirma – patį save), pirmauti, padaryti geriau, yra laikomas didžiuliu privalumu. Man irgi mokykloje buvo keista, kaip čia galima nenorėti padaryti geriau, gražiau ir to, ko dar niekas nedarė – kaip galima nenorėti atrast Amerikos, pirmam pažvelgti pro mikroskopą kaip Anthony van Leeuwenhoekas ar sukurti Siksto koplyčios freskas. Tačiau tuo metu pageidaujama moksleivio savybė buvo pritapti prie kolektyvo, neišsiškoti, būti

zuoti, ir tavo gyvenimas bus nykus – toks kaip gyvuliuko, iš sausos burnos, tarp šaldytuvo ir televizoriaus. Be to, nemokša ir neišprusėlis – puikus grobis blogiems žmonėms jį išnaudoti ir juo manipuliuoti.

Vis dar mokausi, ir kuo toliau, tuo labiau jaučiu, kiek daug dar nežinau. Man atrodo, kad šis suvokimas irgi labai svarbus. Nieko nėra liūdnesnio už tą, kuris sako – ai, viską žinau, čia nieko nauja, tai aš jus galiu pamokyti. Kinai sako, kad svarbiausia yra mokėti pakilti po nesėkmės ir eiti toliau. Dar manau, labai svarbu yra pažinti pačiam save ir suvokti, kas tau labiausiai prie širdies, ką geriausiai sugebi, ir pagal tai, pačiam sau nemeluojant, pasirinkti profesiją. Visi nori būti direktoriais, vadovais, bet jei dirbi mylimą darbą ir dirbi iš visos širdies, su meile, tai kad ir darbuodamasis virtuvėje gali pasiekti (ir, beje, – uždirbti) kur kas daugiau už bet kokių direktorių – pažvelkit kad ir į Jamie Oliverį. Jis – atsakant į jūsų klausimą –

■ Kristina Sabaliauskaitė – pradinukė, – dar, regis, nemaištaujanti...

Nuotr. iš asmeninio archyvo

Vidurinėje tikrai nebuvo pyragėlis – nei mokytojams, nei bendraklasiams. Nežinau, kodėl taip daug (ir dažnai – kvailai) maištavau – gal kad man buvo labai nuobodu mokykloje, gal kad esu tokio tipo žmogus, kurį monotonija ir rutina tiesiog žudo...

kaip visi. Sunkiai tai man sekėsi – kai reikėjo rašyti rašinėlių apie tai, kuo nori būti, pame-nu, parašiau kažką tokio: „nežinau, kuo noriu tapti, bet žinau, kuo nenoriu būti – sistemos sraigteliu, dirbančiu nuo devynių iki penkių“ (*juokiasi*). Kad šiandien juo (sąlyginai) nesu – laikau didžiausiu savo gyvenimo pasiekimu, bet pasakius „A“ reikia pasakyti ir „B“ – būti pačiam savo šeimininku ir dirbti pačiam sau yra velniškai sunkus ir rizikingas užsiėmimas. Tikrai šis kelias ne kiekvienam. Tačiau man patinka, nors ir neatmetu galimybės, kad gali ateiti diena, kai teks imtis ubago lazdos ir terbos. Bet tokios galimybės turbūt neatmeta nė vienas protingas žmogus (*juokiasi*).

Juokingiausių įvykių buvo begalės, nes nuo VIII klasės turėjome šešis „antramečius“ – stambiausio kalibro chuliganus, tai ir dūminiai užtaisai per pamokas rūkdavo, ir daug ko prikresdavome, bet nenoriu demoralizuoti mokinių ir per daug apie tai pasakoti. Liūdniausia istorija? Istorija apie mokytojo vardo nevertą „Kurmi“ ir atimtą dienoraštį. Tačiau, kaip minėjau, tai, kas nesunaikina, užgrūdina (*juokiasi*).

✓ **Kodėl žmogui verta mokytis? Ką žmogui svarbiausia išmokti?**

Kodėl žmogui verta mokytis? Keista, bet man niekada nekilo toks klausimas. Galbūt todėl, kad atsakymas į jį yra labai paprastas – jeigu nesimokysi, būsi durnas ir tiek. Nepamatysi, kiek daug visko gražaus ir įdomaus yra gyvenime, nešimoksi kalbų, nepažinsi kitų kultūrų, neatrasi būdų, kaip save reali-

irgi yra žmogus, kuris visą gyvenimą moko-si, kad ir ne akademiškai: mokosi iš prancūzų šefų, iš senų italų virėjų, į kurią šalį benuvažiuotų stengiasi perprasti visas tenyškčių virtuvių paslaptis. Todėl jo pasiekimai tokie stulbinantys, o jo laidas žiūrėti – labai įdomu. Nekalbu apie jo rankomis, su meile pagamintą maistą – jis dieviškas, turėjau laimės ragauti.

✓ **Kokia būtų Jūsų idealios mokyklos (idealaus mokytojo, idealaus mokymo(-si) proceso) vizija?**

Žinau, kad šiuo metu Lietuvos mokyklose yra labai daug problemų, o mokytojams dirbti labai sunku. Bet, manau, ir mokiniams nelengva. Juk mokykla, klasė – tai mažytis mūsų visuomenės atspindys, o visuomenėje dabar labai daug agresijos, piktumo, nusivylimo, iškreiptų vertybių. Galima būtų kapituliuoti ir sakyti, kad nieko negalima pakeisti, bet manau, kad mokytojai tikrai gali tai pakeisti ir nuo jų daug priklauso – jei jie yra asmenybės, jie gali pasiekti, kad ta pikta ir agresyvi tikrovė liktų už klasės durų, o per pamoką moksleivis atsidurtų kitame pasaulyje – kuriame veržiasi ugnikalniai ir skamba poezija, liuoksi egzotiški gyvūnai ir plasnoja gražiausi paukščiai, skaičiai atskleidžia savo paslaptis ir paslaptiškai šypsosi Mona Liza. Tad svarbiausia, kad mokytis būtų įdomu, ir tai priklauso tik nuo mokytojo. Mokytojas tikrai neturi būti nei mokinio draugas, nei jo tarnas, nei bandyti atlikti tėvų vaidmenį, bet jis turi būti

autoritetas, sugebantis sudominti. Tam jis turi būti pats truputį maištininkas – tarkim, nebijoti nukrypti nuo programos ir gauti per galvą nuo tikrintojų, jei jaučia, kad reikia prie kažkokios temos grįžti, ją pakartoti.

Blogiausia, kad bent jau kai mes mokėmės, mokyimo sistema neskatinio mąstyti, polemizuoti, daryti savo išvadas, o tiesiog kaip žasiukams kimšo informaciją į snapą. Iš moksleivius auginančių draugų kartais girdžiu, kad šiandien nedaug kas tepasikeitė. Tarkime, daug kam nepatinka Donelaitis, jį laiko atgyvenusiu ir rašyti apie jo „Metus“ moksleiviams yra kančia (bent jau mums buvo). Jei šiandien dėstyčiau literatūrą, tokiam mokiniui pasakčiau: prašau, štai tau rašinio tema – „Kodėl man nepatinka Donelaitis“. Išanalizuok, kodėl, tavo nuomone, jis negali būti šiandien aktualus, įrodyk citatomis, patyrinėk, kaip kiti rašė jo laikais, o gal rask analogų, kurie šiuolaikiniai autoriai kuria remdamiesi jo tradicija; pagrįsk ir apibendrink išvadas. Galbūt prieisi išvadą ir nustebsi, kad savo metu jis buvo tikras novatorius ir kad jo įtaka jaučiama ir dabar? O jei ir nepamils, vis tiek šitaip gilindamasis susipažinsi su jo kūryba, galbūt – pradėsi objek-

Jei mokytojai yra asmenybės, jie gali pasiekti, kad pikta ir agresyvi tikrovė liktų už klasės durų, o per pamoką moksleivis atsidurtų kitame pasaulyje – kuriame veržiasi ugnikalniai ir skamba poezija, liuoksi egzotiški gyvūnai ir plasnoja gražiausi paukščiai, skaičiai atskleidžia savo paslaptis ir paslaptiškai šypsosi Mona Liza.

Svarbiausia, kad mokytis būtų įdomu, ir tai priklauso tik nuo mokytojo.

tyviai gerbti (kad ir nemėgdamas) ir išmoksi pagrįsti savo mintis taip, kad tai nebūtų tušti skiedalai „patinka-nepatinka“.

Mano galva, šiandien informacijos tiek daug ir ji sklinda taip greitai, kad kalti ir kimšti sausius faktus į galvą nebėra taip svarbu (tiesa, bent jau vieną pasirinktą sritį pravartu būtų išmanyti gerai). Kur kas svarbiau yra žinoti, kaip ir kur tos informacijos ieškoti, kokiais būdais ją patikrinti. O žinių ir faktų sraute – pastebė-

ti principus, dėsningumus, panašumus, suvokti sąsajas. Juk jei pažvelgsite – tai ir yra IQ testo esmė: pastebėti sekas, atskirti dėsningumus. Kitaip tariant – nepriklausomai mąstyti savo galva, įvertinti ir apdoroti turimą informaciją.

Kita didelė problema yra ta, kad humanitariniai ir tikslieji mokslai šiandien yra visiškai be reikalo tarsi supriešinti, nors iš tikrųjų juos sieja be galo daug principų. Geram literatui yra privalus nuoseklus loginis mąstymas ir beveik geometrinis siužeto struktūros pojūtis, tapytojas bus nieko vertas, jei neišmanys anatomijos, biologijos ir optikos, na o kas yra architektas – labiau menininkas ar matematikas? Tuo tarpu – čia kalbu kaip menotyrininkė – visa mokyimo sistema (o tuo pačiu ir visuomenė) labai kenčia nuo to, kad nepakankamai dėstoma meno istorija, vizualinio kūrinio suvokimas. Juk menas yra puikus ir įdomus būdas pažinti religijos, politikos, mokslo istoriją, o vaizdo interpretacija ir jos dėsniai yra puiki mankšta protui. Liūdnuos meninio neišprusimo rezultatus matome visur – nedaug tėra gebančių suvokti šiuolaikinį pasaulio meną, o ir patys gyvename apsupti dabar kuriamų neestetinių daiktų – pradedant prastais interjerais, baigiant

šlykščiomis daiktų pakuotėmis ir reklamomis, o apie televiziją ir TV studijų vaizdą jau nė nekalbėsiu. Manau, vizitai į muziejus ir galerijas nuo mažų dienų, akies pratinimas prie grožio yra tiesiog būtini. Kaip ir normalūs atlyginimai mokytojams – galime aimanuoti kiek norime apie smukusį mokytojo profesijos prestižą, tačiau niekas jo taip nepakelia kaip solidi, šio sunkaus darbo verta alga. To jums ir linkiu iš visos širdies.

Ruošdamasis pasitikti rugsėjį „Dialogas“ paprašė keleto su švietimu intymiai susijusių žmonių visiškai laisvai atsakyti į kelis nesudėtingus klausimus.

- 1** Kaip praleidote šias vasaros atostogas? Ar pavyko pailsėti? Prašytume pasidalinti kokių nors Jums labiausiai šią vasarą įsiminusiu epizodu, įspūdžiu, mintimi...
- 2** Kokiomis mintimis ir nuotaikomis pasitinkate naujus mokslo metus? Kas šiais mokslo metais Jums – manote (žinote, spėjate) – bus didžiausias iššūkis?
- 3** Jeigu staiga išnyktų visi apribojimai (finansų bei kitokie) ir Jūs turėtumėte absoliučiai neribotas galimybes pasirinkti, kur ir kaip gyventi, ką veikti, – ką pasirinktumėte?

► Atkelta iš 8–9 p.

Didžiausias iššūkis – rutina

Bronislava BUCHIENĖ, Kelmės r. Tytuvėnų gimnazijos mokytoja

1 Atostogos prabėgo greitai. Nuo darbo reikalų pailsėjau, bet nuo pavasario serga mama, todėl iškilo daug iki šiol nebuvousių problemų. Nežiūrint įvairių reikalų, truputį važinėju po Lietuvą, bet pailsėti taip, kaip reikėtų, nepavyko.

Pasaulis šią vasarą buvo neramus. Ir gamtoje, ir žmonių gyvenimuose vyko įvairiausios katastrofos ir susidūrimai. Gamta yra gamta, bet dėl žmonių visuo-
menėje vykstančių ekscesų ne kartą teko prisiminti ir apmąstyti posakį, kad paprasti žmonės yra patrankų mėsa, kad jų gyvybėmis sprendžiami įvairių in-
teresių susidūrimai, o kurstytojai saugiai kažkur sėdi ir šypsosi „į ūsą“, jei jų rei-
kalai sprendžiasi pozityviai (jiems). Nesvarbu, kiek prarandama gyvybių. Tik-
riausiai ne veltui sakoma, kad viena mirtis – tragedija, o daug – jau statistika. Man, iš prigimties opti-
mistei, tos mintys nelabai patinka, bet jos gimsta ir plėtojasi. Gal dėl didėjančios gyvenimo patirties?..

Na, o mielas įspūdis, kuris iš tiesų „trinkelėjo“ ir nustebino, buvo netikėtai Kudirkos Naumiestyje iš-
vystos pernai restauruotos gigantiškos Prano Sederevičiaus skulptūros.

2 Nauji mokslo metai bus trisdešimt ketvirtieji. Didžiausias iššūkis – rutina. Kai pavyksta ją įveikti, jau-
čiuosi labai gerai ir kupina planų. Juk, anot psichologų, jau kokį trečią sykį reikėjo pakeisti darbo profilį
ir vietą, bet lieku ištikima mokyklai. Minčių, kaip ir daugumai, yra buvę visokių, tačiau niekaip savęs ne-
galiu įsivaizduoti prie biurokrato stalo, dirbančios su dokumentais ar ką nors skaičiuojančios. Darbas su
vaikais teikia malonumą, na o visa kita yra tarsi kavos tirščiai: juk be jų nebūtų ir gardaus gėrimo.

3 Mėgstu fantazuoti... Jei taip atsitiktų – t. y. jei staiga išnyktų visi apribojimai ir turėčiau absoliučiai ne-
ribotas galimybes – likčiau gyventi Lietuvoje. Man patinka visi keturi metų laikai. Pavasaris su dešimti-
mis (jei ne daugiau) žalumos atspalvių ir žydinčiais sodais, vasaros šiluma, uogos, maudynės, laumžir-
giai virš vandens, rudens spalvų paletė, grybavimas, paukščių būriai, žiemos sidabras, šaltukas bei ryškūs
saulėtekiai... Jei kuri nors gamtos būseną įkylėtų, juk lengvai galėčiau išvykti pagyventi kitoje, tuo metu
man įdomioje ir malonioje pasaulio vietoje...

Apskritai tai būčiau asociali. Ne ta prasme, kokią dažniausiai prisimename, skaitydami tekstus ar
klaudydami žinių. Tiesiog gyvenčiau sodyboje pamišky (juk turėčiau lėšų ją įkurti, o žemės tokioje vieto-
je yra), auginčiau smulkius naminius gyvūnėlius ir paukščius, fotografuočiau, daryčiau įvairiausių rūšių
rankdarbius, būčiau daug laiko gamtoje ir kuo mažiau palaikytų kontaktų su svetimais žmonėmis. O
jei atsirastų poreikis bendrauti – juk turėčiau neribotas galimybes...

Į tuos pačius dalykus – kitomis akimis

Vitalija CHARČENKO,

*Trakų r. Lentvario Motiejaus
Šimelionio gimnazijos
lietuvių kalbos mokytoja*

1 Dabar atostogos asocijuojasi su išvy-
komis į egzotiškas šalis. Nė kiek nesigai-
liu, kad atostogas praleidau namuose, prie
Lentvario ežero. Graži gamta, ramybė, ku-
rios taip trūksta mokytojui, padėjo atsi-
gauti. Jaučiuosi gerai pailsėjusi. Svarbu, ne
kur ilsėtis, o kaip ilsėtis. Pats nusiteikimas

poilsui yra poilsis. P.Coelho yra pasakęs: „Negalima gyventi kas-
dien taip, lyg tai būtų paskutinė tavo gyvenimo diena. Reikia gyven-
ti taip, lyg kiekviena diena būtų pirmutinė.“

Į tuos pačius dalykus pasižiūrėjau kitomis akimis.

2 Kiekvienas rugsėjis – tai iššūkis kiekvienam mokytojui. Šis rug-
sėjis išskirtinis. Atnaujintų vidurinio ugdymo bendrųjų programų
patvirtinimas įpareigoja kitaip pažvelgti į ugdomą asmenybę. Man,
kaip lituanistei, rūpi, kad daugiakalbėje literatūroje glūdinti išmin-
tis pasiektų kiekvieno jaunuolio širdį, o iš jos unikalia mūsų kalba
prabiltų kūrybiškai mąstanti asmenybė. Manau, kad šie žodžiai taps
mano darbo moto. Todėl ne tik su gera nuotaika pasitinku naujus
mokslo metus, bet ir įsitikinusi, kad ir mano mokiniams pavyks at-
sakyti į gyvenimo keliamus klausimus.

3 Svajoju apie tokį klausimą. Gal ne tiek apie klausimą, kiek apie
neribotas galimybes. Gyvenčiau Lietuvoje. Ir profesiją, ir specialy-
bę rinkčiausi tą pačią. Tik galėčiau dirbti daug kūrybiškiau, laisviau,
įgyvendinčiau kai kurias idėjas, kurios lieka popieriuje. Aplanky-
čiau daug šalių. Labai patinka skambi ispanų kalba, Lotynų Ame-
rikos ritmai. Gyvi mokytojo įspūdžiai kitaip veikia ir vaiko sąmonę
bei vaizduotę. Žiūrėk, ir mokymosi motyvacija šoktelų, ir mokyto-
jo autoritetas išaugtų.

Apribojimai – tik galvose

Aušra MALDEIKIENĖ,

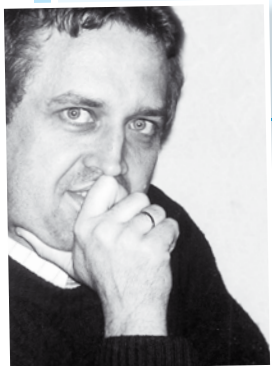
ekonomistė, publicistė, vadovėlių autorė, dėstytoja ir mokytoja

1 Atostogos man nekalbėjimo, savotiškos tylos laikas. Tad šiemet jos
buvo tokios pat, kaip ir daugelį ankstesnių metų – su knygomis, daržu,
gėlėmis, televizoriumi vakare ir mėgstama muzika. Du dalykai įstri-
go. Pirma, ypač gražiai augę ir vis dar klestintys pomidorai. Antra, pa-
vasarį pajutus, vasarą supratau, kad laikas būti mokytoja neišvengia-
mai trumpėja. Visada sau sakiau, kad mokyklą paliksiu, kai koridorių
šurmulią staiga išgirsiu ne kaip pažado ir susitikimo muziką, o tiesiog
triuksmą. Balandžio viduryje lipdama mokyklos laiptais staiga pagal-
vojau, kad galėtų vaikai lėčiau lakstyti. Ateina senatvė.

2 Pabaigti rašyti ekonomikos vadovėlį didžiukams (vienuoliktokams ir
dvyliktokams). Žiauriai nekenčiu dviejų tipų vadovėlių – komiksų, kur
pranešamos „tiesos“, ir sutrauktų akademinių aukštosios mokyklos kur-
sų. Tad rašau kitokį – su naujausiomis ekonomikos mokslo problemomis
(ne tiesomis, gink Dieve) ir su daugybe faktinės Lietuvos medžiagos
svarstymams. Gal pasiseks. Vis dėlto tai bus jau penktasis bandymas.

3 Klausimas, į kurį sau atsakiau prieš kokį 20 metų. Apribojimai guli
tik galvose. Aš jau seniai ir juolab dabar darau tik tai, kas man įdomu ir
ko noriu. Tad nieko nekeisčiau. Gyvenčiau (ir dabar gyvenu) Lietuvo-
je kaime kokius 5–6 mėnesius, mėnesį gyvenčiau kokioje keistoje ša-
lyje toli Azijoje (tai ir šiaip darau žiemą kasmet – darbdaviai žino, kad
trukdyti negalima, nes kitaip visai nedirbsiu). Paklauskite apie pinigus?
O dabar suskaičiuokite, kiek iš mokytojos ar juolab dar mažesnės do-
centės algos skiriu tik tam, kad suteikčiau sau malonumą dirbti – rūbai,
daugybė brangių knygų, kelionės į darbą, privalomas bendravimas. Aš
žinau – apie 60–70 proc. Taigi likusi su keletu nedidelių honorarų, kai
nebeturėsiu anų prievolių, finansinių galimybių turėsiu panašiai tiek
pat, tad realiai niekas nepasikeis. Bet dar kokius trejetą ketvertą metų
ketinu dirbti. Po to išeisiu į asmeninę pensiją ir (jei tik sutiks vaikai) at-
siduosiu anūkiui. O gal net anūkams?..

Geriau žavėtis kvailybe nei kaupiti neigiamas emocijas

Aidis ŽANDARIS,

*VU Matematikos ir informatikos instituto Bendrųjų reikalų skyriaus
vedėjas, Lietuvos informatikos mokytojų asociacijos narys*

1 Mano atostogos dar tik bus. Taigi poilsis dar laukia. Vasara buvo karšta ir tie-
sioginė, ir perkeltinė prasme. Ir darbinga. Apie kai kuriuos informatikų „karščius“
pirmuosiuose poatostoginiuose „Dialogo“ numeriuose nemažai rašyta. Dabar jau
viskas atlėgsta.

Labiausiai džiaugiuosi kiekviena laisva valandėle, kai galima pasiimti ir paskaityti
gerą knygą. Nebūtinai rimtą, bet tikrai gerą. Būtent šią vasarą mėgaujuosi puikia dvie-
jų literatūros pasaulio „padaužų“ – prancūzo Jeano-Claude'o Carrière'o ir italo Umberto Eco – diskusijų kny-
ga „Nesitikėkite atsikratyti knygų“. Šios vasaros įspūdžiai, ko gero, leido suprasti, kodėl U.Eco sako „Mane žavi
klaidos, klaidingai įsitikinimai ir kvailumas“, o J.-C.Carrière'ą žavi kvailybė...

Tikrai geriau žavėtis kad ir kvailybe, pasidalijant tuo žavesiu ir su kitais, negu kaupiti neigiamas emocijas.

2 Šiuo metu nedirbu mokykloje, tad mokslo metų pradžia tik netiesiogiai mane paliečia, – nes dauguma
pažįstamų ir bičiulių visgi mokyklose. Ypač „karšta“ turėtų būti rugsėjo antroji pusė – laukiame „Kom-
piuterininkų dienų“ Klaipėdoje. Ten šurmuliuos ir mokytojai, ir dėstytojai, ir IT verslo atstovai. Šie moks-
lo metai turėtų būti gana ramūs, be visokių mandrų „iššūkių“. Svarbiausios programos (vidurinio ugdy-
mo, egzaminų) mokykloms priimtos – geros jos ar absurdiškos, bet priimtos. Tad dabar linksmai į jas pa-
žiūrėkime ir... dirbkime kaip visada! Kaip įpratę, kaip mokame. Rodykime tai, ko formalūs biurokratai
reikalauja (anot U.Eco – „garbinkime kvailybę“), o dirbkime taip, kaip manome esant būtina.

3 Jeigu staiga išnyktų visi apribojimai, nedaug ką keisčiau. Kažkaip keistai man darbas nuo pomėgio ne-
labai atsiskiria – gal nemoku, gal nesugebu, o gal paprasčiausiai man taip patinka. Žinoma, nesant forma-
lių įsipareigojimų daugiau liktų laiko pomėgiams...

AKTUALU

Paskelbtas Humanistinės pedagogikos manifestas

Humanistinės pedagogikos asociacijos kreipimasis į švietimo bendruomenę

2011 m. liepos 17 d. žymaus mūsų laikų humanisto mokslininko pedagogo novatoriaus Šalvos Amonašvilio sodyboje Bušetyje (Gruzija) iš įvairių valstybių susirinkę mokslininkai pedagogai ir pedagogai praktikai, tėvai, visuomenės bei kultūros veikėjai paskelbė *Humanistinės pedagogikos manifestą*.

Keturiasdešimt du manifesto bendraautorai – katalikai, stačiatikiai, musulmonai, budistai ir kt. – kviečia vienyti ir bendradarbiauti, kad kuo greičiau atsigautų ir dvasiškai atgimtų ugdymo pasaulis. Susitikime dalyvavo bei manifestą pasirašė ir du mokytojai iš Lietuvos.

Šiuo sunkiu metu, kai planetoje įsikerojo žmonių egoizmas, nemokšiškas, žiaurumas ir amoralumas, švietimo sistemoje užmiršus vaikus viskas jau matuojama pinigais. Švietimą negailestingai užvaldo konkurencija pagal rinkos pasaulio dėsnius.

Vaikus būtina ginti nuo visko, kas juos stumia į dorinį nuosmukį, žiaurumą, cinizmą, nusikaltimus. Ginti vaikystę labai sunku – tai didvyriška ir pasiaukojanti tarnystė. Jai reikia ypatingų – dvasinių – išteklių, noro, veržimosi ir gilaus suvokimo, kad vaikų gynimas jau tampa visos žmonijos išgyvenimo Žemėje gyvumu, nes kol gerieji lūkuriuoja, tamsa laimi...

Manifeste pasakyta: „Reikia tvirtai žinoti, kad šitoje tarnystėje atokvėpio nebūna, ir akylumo silpninti nevalia.“ Tokia tad atsakinga yra individuali kiekvieno mokytojo, kiekvieno švietimo vadovo misija!

Manifestas, išreiškęs autorių nerimą dėl vaikų likimo, dėl pasaulio ateities, siūlo būdus bei kelius, kaip išeiti iš dvasinės krizės, pritaikius inovacinę – humanistinę – pedagogiką. Manifeste pateikta filosofinė humanistinės pedagogikos esmė, paaiškinta, kuo ji skiriasi nuo stipriai į mus įaugusios autokratinės, aptariamą, kokių pasikeitimų pedagogikoje reikia jau dabar, pristatomas *Tarptautinis humanistinės pedagogikos judėjimas* ir jo dalyvių darbai, pedagogai kviečiami dvasinei bei pasaulėžiūrinei saviugdai.

Šis dokumentas neįprastas ir visiškai nepanašus į kitus švietimo dokumentus – tai Meilės vaikams manifestas, nes jis sugėrė ne vien mintis, bet ir vieningą jo autorių energijos pulsą bei širdžių šilumą, viltį ir tikėjimą, kad dvasingas humanizmas perkeis žmonijos gyvenimą.

Visą Lietuvos pedagoginę bendruomenę, visų – ypač tikslųjų! – dalykų mokytojus kviečiame susitelkti prie tautos išminties lobyno bei Lietuvos mąstytojų S.Šalkauskio, A.Maceinos, Vydūno, V.Krėvės, M.K.Čiurlonio, J.Vabalo-Gudai-

■ Humanistinės pedagogikos manifesto autoriai pas Visos Gruzijos Patriarchą Ilją II

Dainis Ozols nuotr.

čio, S.Stulginskio, M.Lukšienės, monsinjoro K.Vasiliausko, Tėvo Stanislovo, Just.Marcinkevičiaus ir kt. kūrybos – joje apstu humanistinės pedagogikos. Tai lietuviškoji *Humanistinės pedagogikos antologijos* dalis: turime iš kur semtis – lieka įgyvendinti.

Švietimo įstaigų vadovus kviečiame aktyviai remti pastangas tų Lietuvos mo-

kytojų, kurie siekia eiti nauju *dvasinės saviugdės* ir kūrybos keliu, kviečiame skatinti humanistinės pedagogikos raidą Lietuvos vaikų darželiuose, mokyklose, gimnazijose, aukštosiose mokyklose.

Humanistinės pedagogikos asociacijos valdyba ir pirmininkė
Irena STULPINIENĖ

KOLEGA – KOLEGAI

Stepas EITMINAVIČIUS

Rugsėjo pradžia anksčiau nebuvo tokia kaprizinga, apatijos neišnaikinanti kaip dabar, nuosavo gyvenimo rudeniui keliaujant. Privalomi planai nieko tokio – svarbiau nuteikti save dar vienus mokslo metus mokykloje būti kūrybiškesniam. Man tai nėra paprasta.

Pasiimu popieriaus ir rašau darbus sau iki liepos mėnesio. Šie išpareigojimai tik man pačiam žinomi, bet jie labiausiai leidžia išsivertinti, verčia pasitempti, pataria, kaip išgyventi sunkesnes dienas ar net savaites.

Nuo rugsėjo – iki liepos...

✓ Šiais mokslo metais žaismingiau komentuoti pamokų tikslus ir uždavinius. Daryti taip: lentoje didžiosiomis raidėmis užrašyti žodį „TU“. T – tikslas, U – uždavinys; jie ir sudaro atskiros mokinio darbo orientyrus.

✓ Stabdyti save, pasirenkantį monologą, o ne dialogo kelią. Kiek minučių daugiausia galiu kalbėti pats per pamoką? Reikia apgalvoti. Tai mano didžioji nuodėmė: ak, lengviau pačiam paaiškinti nei skatinti mokinius savarankiškai atrasti kai kurias tiesas.

✓ Jaučiu, kad tingiu (jau tingiu) pats rašyti rašinius kartu su mokiniais. Reikia save priversti. Gerai – trys mano rašiniai per mokslo metus: juos vėliau analizuojame, pats aiškinu, kas, mano nuomone, pavyko, kas ne ir kodėl. Gal užteks dviejų? Ne, tegul būna trys: rašau kartu, vėliau nukopijuojau ir per pamokas aptariame.

✓ Reikėtų vienos pamokos klasėje, kuriai rengtumės nuo rugsėjo. Tarkime, mokiniai skaito po eilėraščių atmintinai. Tą pamoką būtų filmuojama, tai yra taptų dvasiniu archyvu (būtų proga suvokti, ką tai reiškia).

✓ O gal per mokslo metus parengti mini spektakliuką? Bet tai užims daug laiko, gal jau ne tie metai; tiek to. Bet kaip gražu būtų save įveikti ir, tarkim, kovo mėnesį vaidinti ištraukas iš dramos veikėjų.

✓ Viena pamoka aktų salėje visoms mano dėstomoms klasėms – susitarčiau su kolegomis. Kaip anksčiau būdavo įdomu savo klases matyti drauge... Priimta? Priimta.

✓ Kabinete yra savotiškas meno stalėlis (rašytojo V.Sarajano terminas): padedame įprastus daiktus ir žiūrime į juos tarsi pirmą kartą matytume. Pernai, atvairai pasakius, užmiršdavau tą stalėlį. Gal taip: kiekviena grupė per mokslo metus padeda daiktą, o mes žiūrime ir komentuojame. Nusibos?

✓ Vesti advento vakarą. Bet gal jėgų nebus? Įsirašau – būtinai vesti, įtraukiant kuo daugiau mokinių.

✓ Jau daug metų rengiu Vasario 16-osios šventę. Šiemet taip pamėginti: vedėjai būna vaikinai; iš pradžių išeinu aš, vėliau persivilkęs mano švarku pasirodo kitas mokiny (renginio vedėjas) – atseit

mane vaidina. Gal būtų žaismingiau – visgi šventė.

✓ Niekaip savęs neišveikiu, nors jau prieš daug metų gimė tokia idėja – kabinete atsiranda savotiškas laimės šulinys, kokias kelias savaites mokiniai ten slepia įvairias mažas dovanėles – ne pirktines. Tarkim, prieš Velykas jas ir išsidalijame, tiksliau, mokiniai išsitraukia nematydami, ką traukia. Būtų įdomu.

✓ O gal parašyti elektroninę knygą? Ne, ne, turėsiu per daug rūpesčių – buvo jau išmėginta. Bet jei pabandyčiau, įrodyčiau sau, kad dar galiu. Su visomis klasėmis? Neištempsiu – su viena. Kuri labiau norės ar kuri bus gabiausia?

✓ Visoms klasėms vesti pamoką senosiose Utenos kapinėse. Pagerbtume Karoliną Praniauskaitę, Konstantiną Jasiukaitį, Alfonso Nykos-Niliūno tėvus, Rapolą Šaltenį.

Kas dar? Gana, gana – užteks. Ne, dar ne – vienas svarbus dalykas užmirštas (gal paprasčiausiai bėgu nuo jo).

✓ Vengti atviro moralizavimo, net barnių. Kokios bausmės? Reikia dar pagalvoti.

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telen@takas.lt

www.dialogas.com

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas **Donatas Ivoška**: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė **Jurgita Mažeikaitė**: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Įmonės kodas 221262680. Atsiskaitymoji sąskaita LT72 70440 60001118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Už reklamos ir skelbimų turinį redakcija neatsako. Rankraščiai nerecenzuojami ir negražinami. Kopijuoti ar platinti savitaisyje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIA SPAUDOS, RADIO IR TELEVIZIJOS FONDAS

Išleista ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. l. Tir. 2011 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos ryto“ spaustuvė,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392–1916

➤ PROJEKTAI

Būsimi virėjai ir padavėjai pažino Europos virtuvę

Rugpjūčio pabaigoje iš stažuotės Kipre grįžo paskutinioji projekto „Europos virtuvė be sienų: iš nuogirdų į realybę“ dalyvių grupė.

2010–2011 mokslo metais 20 mokinių – būsimų virėjų ir padavėjų – barmenų iš Marijampolės ir Šiaulių profesinio rengimo centrų bei Panevėžio prekybos ir paslaugų verslo bei Kauno prekybos ir verslo mokyklų tobulino savo profesinę kvalifikaciją Islandijoje, Italijoje, Portugalijoje ir Kipre. Šio projekto strateginis tikslas – padėti jauniems žmonėms, kilusiems iš mažų miestelių, prisitaikyti prie šiuolaikinės Europos gyvenimo realijų, sugebėti rasti savo vietą ne tik darbo rinkoje, bet bendruomenėje ir visuomenėje. Visiems mokiniams stažuotė buvo kupina naujų patirčių – turtinga ir įvairi tų ša-

lių virtuvė, klientų aptarnavimo ypatumai, įspūdžiai iš aplankytų vietovių, patobulinti užsienio kalbų įgūdžiai. Pavyzdžiui, mokiniai, stažavęsi Kipre, dirbo šios šalies turistinio sezono įkarščio metu. Todėl grįžusieji tvirtina, kad įgyta tokia patirtis, jog dabar jiems nebaisus joks darbas Lietuvoje. Mokiniai savo ataskaitose nuoširdžiai džiaugėsi jiems suteikta galimybe ne tik pagerinti savo profesinius įgūdžius, bet ir pamatyti pasaulį. Štai Kristina Gladaitė rašė: „Mano stažuotė prasidėjo ir baigėsi ašaromis.“ Iš pradžių mergina verkė, nes buvo baugu ir kankino nerimas, o išvažiuojant – nes buvo gaila palikti tokią nuostabią šalį ir jos žmones.

Lilija ZABLECKIENĖ,
Marijampolės profesinio rengimo centro projektų vadovė

➤ MOKYKLOSE

Linksmoji Bubių vasaros futbolo mokykla

Šiaulių r. Bubių pagrindinė mokykla šią vasarą dalyvavo projekte „Vasaros linksmoji futbolo mokykla“. „Šis projektas vyksta jau šešerius metus ir yra viena iš daugelio Lietuvos futbolo federacijos ilgalaikės masinio futbolo vystymo programos „Sugrąžinkime vaikus į stadionus“ dalis. Iš 60 šiemet pateiktų paraiškų buvo at-

rinkta 20 mokyklų“, – praneša „Dialogui“ Bubių mokyklos kūno kultūros mokytojas **Rytis Alūzas**. Jis kartu su mokyklos socialine pedagoge Laima Benikasiene dalyvavo dvi dienas trukusiuose mokymuose: teorinius ir praktinius užsiėmimus mokytojams vedė Nacionalinės futbolo akademijos specialistai. „Kiekvienai mokyklai skirta futbolo kamuolių, aprangos skirtukų, universalus treniruotčių inventorių, mobilūs vartukai, o mokytojams – instruktoriaus krepšys“, – pasakoja informacijos autorius.

Linksmoji vasaros futbolo mokykla Bubių mokykloje vyko rugpjūčio 16–30 dienomis. Į ją buvo kviečiami visi šios ugdymo įstaigos mokiniai, jų bendraamžiai draugai, Bubiuose svečiavęsi giminaičiai. Pratybos buvo organizuojamos mokyklos sporto salėje, aikštyne, paplūdimyje. Vaikai rungtyniavo kojinių kvadrato, tinklinio, kliūčių ruožo, linksmojo futbolo ir šaudymo varžybose.

➤ TYRIMAI

Kodėl dažnam taip sunku mokytis matematikos?

Nauji tyrimai atskleidė, jog įgimtas polinkis skaičiams yra susijęs su matematiniais gabumais, kurie išryškėja dar net nepradėjus mokytis matematikos.

Testais tirta 200 ketverių metų amžiaus vaikų – siekta išsiaiškinti, kaip jie suvokia skaičius. Skaičių suvokimas reiškiasi tuo, jog vaikas sugeba atspėti regimų ar kaip kitaip patiriamų objektų skaičių neskaičiuodamas. Tyrimo metu vaikai žiūrėjo į kompiuterio ekraną, kuriame blykstelėdavo mėlynos ir geltonos spalvos taškai. Vaikai turėjo pasakyti, kurios spalvos blyksnių būdavo daugiau. Kai kuriuos lengvai įsimenamus vizualinius sugretinimus, tokius kaip du mėlyni ir aštuoni geltoni, vaikai testo metu lengvai „įveikė“. Bet kiti, pavyzdžiui, penki mėlyni ir šeši geltoni, buvo sunkiau įkandami.

Surinkę duomenis mokslininkai papildomai dar tyrė bendruosius vaikų gabumus matematikai. Tie vaikai, kurie sakė, kad grupė iš šešių geltonų taškų yra didesnė už penkių mėlynų taškų grupę, geriau pasirodė ir sprenddami aritmetikos uždavinius. Tai rodo, kad gebėjimas jausti skaičius koreliuoja su bendraisiais gabumais matematikai net ikimokykliniame amžiuje.

Anksčiau buvo manoma, kad kai kurių suaugusiųjų gebėjimas manipuluoti skaičiais yra susijęs su jų geru matematiniu išsilavinimu. Šis tyrimas atskleidė, kad sąsaja tarp gero skaičių suvokimo ir matematinių gebėjimų egzistuoja dar prieš įgyjant matematikos pradmenis. O tai reiškia, jog, net ir labai stengiantis, bet neturint įgimto talento, suvokti visas matematikos vingrybes gali būti labai sudėtinga.

„Dialogo“ inf.

➤ REDAKCIJOS SKILTIS

Zitos Šliogerienės nuotr.

Viena virvele surišti

Šiais – 2011 – metais Rugsėjo 1-oji Lietuvoje kitokia.

Nemažai su mokykla net tiesiogiai susijusių žmonių – vaikų ir suaugusiųjų žengia per šią dieną galvodami ne apie mokslą, o apie krepšinį – Lietuvoje vyksta Europos krepšinio čempionatas.

Tad bent dvidešimt pirmųjų mokslo metų dienų bus užlietos aistromis ir kalbomis apie šį neeilinį mūsų šaliai renginį.

Vienos mokyklos jaunimo susidomėjimą „kašiu“ išnaudos sėkmingiau, kitos ne taip. Greičiausiai praloš tos, kurios bandys šitos realybės visai nepaisyti.

Tad krepšinio ingredientas šiemet įdomiai papildė nelengvą mokyklų darbo pradžią. Nepraraskime saiko ir sveiko proto!

„Dialogo“ redakcija nuoširdžiai sveikina savo ypatingus skaitytojus. Esame surišti su jumis viena virvele – švietimo.

Mes žavimės Jūsų, Mokytojai, gebėjimu kiekvieną Rugsėję startuoti su viltimi, pasiryžimu ir meile.

Suprantame, kad turite ir kitokių emocijų, tačiau mokslo metų pradžioje šviesiųjų jausmų koncentratas vis dėlto dominuoja, ar ne?

Redakcija liks ištikima švietimo problematikai ir pagrindinėms „Dialogo“ nuostatomis: pagarba skaitytojui, atvirumas įvairioms nuomonėms, dėmesingumas mokytojų bėdoms ir problemoms, informatyvumas.

Susitiksime kas savaitę, nors švietimo valdininkai to ir nenori!

Elena TERVIDYTĖ,
„Dialogo“ vyriausioji redaktorė

➤ ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMOS MOKYKLOS

„Saulės“ gimnazija, Utena	Ozo vidurinė, Vilnius
Aleksandro Stulginskio katalikiška vidurinė, Kaunas	Petrašiūnų vidurinė, Kaunas
Bubių pagrindinė, Šiaulių r.	Prekybos ir paslaugų verslo, Panevėžys
Juozo Grušo meno vidurinė, Kaunas	Prekybos ir verslo, Kaunas
Juozo Miltinio gimnazija, Panevėžys	Profesinio rengimo centras, Marijampolė
Kauno technologijos universiteto gimnazija, Kaunas	Profesinio rengimo centras, Šiauliai
Lentvario Motiejaus Šimeliočio gimnazija, Trakų r.	Rygiškių Jono gimnazija, Marijampolė
Nacionalinė Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų, Vilnius	Simono Daukanto gimnazija, Vilnius
	Tytuvėnų gimnazija, Kelmės r.
	Vilijampolės vidurinė, Kaunas
	Vydūno pagrindinė, Kaunas
	Žemaitės gimnazija, Telšiai

MokytojoDarbas.lt

pedagogų darbo skelbimai iš visos Lietuvos

Rugsėjo 1-osios proga

Kiekvienas gyvenimo kelyje aptiktas simbolis yra priemonė geriau suvokti kažkada gyvenusių ir jausmo protu kūrusių žmonių sielos būsenas, kad mums, dabar gyvenantiems, būtų lengviau perprasti gyvenimo esmę. Stenkimės juos tapatinti su šiais laikais mūsų sielos dvasią ugdančių dabar gyvenančių žmonių garbinamų simbolių skleidžiamos dvasios turiniu, kad per asmeninį gyvenimo tikslą dar aiškiau suprastume visos mūsų žmonijos sielos dabarties, praeities ir ateities vystymosi prasmę.

Gerbiamieji pedagogai! Jūs esate žmonės, kurie gyvenime neapsiriboja tik tuo, kas vyksta dabar, kurie supranta, kad kuria ateitį mūsų vaikams. O kas yra mūsų vaikai? Tai mes – mūsų DNR, mūsų visuomenės dalelytės. Juk mes, žmonės, visi esame susiję, ir Jūs esate labai svarbi bendro didžiojo organizmo dalis.

Visi mokytojai, vadovai, tėvai dirba alcheminį darbą, kurio rezultatų iškart nepamatysi. Žmogų ugdyti – kaip medį sodinti. Jeigu norime kieto ažuolinio kamieno, iš kurio galima pastatyti namą ir pagaminti baldą, kuris stovės šimtus metų, turime užsiauginti ažuolą. Jeigu sodiname jį būdami penkiasdešimties, jis užaugs dar po penkiasdešimties. Jeigu remsimės tik skurdžia materialisto logika ir sieksime gauti greitą rezultatą, tai teks pripažinti, kad neverta sodinti taip ilgai augančio augalo. O mes, žmonės, vis dėlto juos auginame! Tik savanaudžiai augina greitą pelniuką galinčius duoti karklus, nors jie tetinka pintinėlėms pinti...

Gerbiamieji Mokytojai, savo jausmo protu visose gyvenimo situacijose turime praktikuoti skleidžiamas žinias, kad savo jausmų ir proto harmoningos būsenos dvasią perkeltume į kasdieninį žmonių gyvenimą. Todėl ir maldoje sakome: „Kasdienės duonos duok mums šiandien...“ Norint nuostatas įgyvendinti, reikia kantraus kasdieninio darbo, tik tada jos materializuojasi per žmonių veiksmus. Skleiskime savo vaikams, mokiniams tai, ką Kristus vadino amžinaisiais turtais. Visi daiktai: pinigai, mašinos ir namai yra tik priemonė, padedanti kaupti ir sielos būsenoje apgyvendinti amžinąjį turtą. Mokančiųjų pareiga ne surišti vaikams rankas, prikremšant jų galvas dažnai praktiniame gyvenime nereikalingų žinių, pririšant juos prie stereotipų, o išauginti iki sąmoningo dieviškai kūrybingo žmogaus lygio, kad jie suvoktų tai, kas jiems aiškinama, kad suprastų, kur veda suvoktos nuostatos, kokiais pasekmės turės vienas ar kitas jų atliktas veiksmas. Kiek galėdami nuoširdžiau pasakokime mokiniams savo ir kitų žmonių išgyventus gyvenimo pavyzdžius, sukeldami jiems tokią vidinę būseną, kurią jie patys norėtų išsiaiškinti, ketindami žengti savarankišką savo gyvenimo žingsnį. Stenkimės, kad kartu padarytas išvadas atsimintų visą gyvenimą ir, suvokdami pasekmes, blaiviai sąmone pradėtų rinktis, ką verta daryti. Suteikime jiems galimybę suvokti tikrąsias vertybes, kurios tobulina žmogaus sąmonę, jo sielą,

kelia žmogaus ir visuomenės sąmoningumo lygį, nes baigę mokslus kiekvienas pagal savo supratimą darys tai, ką šiandien kartu išsiaiškiname.

Žmogaus siela yra skriejanti, nemirtinga būtybė: ar į kūną įsivilkusi, ar be jo, ar vienos būsenos ar kitos, ji nuolatos yra judesyje, kaitoje, girdi, jaučia, virpa. Štai pasakysime kažką savo mokiniams ir išeisime. Patys iškart nepajusime, kokį sielos pokytį padarė vienas ar kitas pokalbis, bet pabendrausime dar keletą ar keliolika kartų ir – žiūrėk – žmogus jau sau kažką pritaikė, kas buvo pasakyta. Mokytojas, vadovas dirba, o mokiniai diskutuoja, įdiegta nuostata naudojasi. Tuo mokytojo misija baigiasi. Ką mokinys su tomis žiniomis padarys, tą visi savo visuomenėje turėsime.

Labai svarbu teisingai mokyti kitus žmones. Juk mokytojo, vadovo tikslas – ne mesijų tapti. Kai tik mes, žmonės, pradėdami giliau suvokti gyvenimo, žmonių santykių procesų esmę, iš karto mumyse kelia galvą ego gaivalas – jaučiamės reikšmingesni, pranašesni už kitus. Su šiuo gaivalu kiekvienam sunku kovoti. Reikia visiems ir visada tai žinoti: visų pirma turime nugalėti savo egoizmą, savo reikšmingumą, savo asmeninį gaivalą. Nes jeigu į savo darbą įdėsime tik savo proto intenciją, savo žmogiškąją nuostatą, savo požiūrį, savo reikšmingumą, dieviškajai dvasiai vietos neliks. Žmonėms reikia ne sukramtytą informaciją pateikti, bet išmokyti kramtyti, kitaip jie visą laiką nesuvokdami, kuo maitinasi, valgys tai, ką kiti duos. Siekime, kad Lietuvos žmonės užaugtų savarankiškai, kūrybingi, analizuojantys, suvokiantys, o ne tik klausantys ir vykdančios. Siekime duoti kuo daugiau žinių, kad žmonės skirtų pelus nuo grūdų, gėrį nuo blogio, kad jų gudročiai neklaidintų. Nelaukime už savo pastangas dėkingumo, neliūdėkime, kad yra negirdinčių, džiaukimės tais, kurie suprantą, jaučia, mato ir girdi.

Siekime ne gamybininko, ne mokslininko, bet kūrėjo būseną išugdyti mokinio sieloje. Juk žmogaus gyvenimas – tai nuolatinė kūryba. Ką bedarytume, kokiais mechanizmais besinaudotume, turime žinoti, kad visi jie sukurti tam, kad padėtų mums lavinti savo kūrybingumą. Jeigu įprasime su kūrėjo būseną sieloje gyventi, nuolat kursime ir paskleista dvasia ilgai gyvensime. Tokiu pat principu veikia ir siela, ir žmonija. Nebekurianti siela labai greitai išeina iš šito gyvenimo ir mes ją

lengvai užmirštame. Kai tokia siela gimsta iš naujo, ji atsineša tik neaiškius intuityvius pojūčius, geismų traukas. Nereta siela kone visą gyvenimą praranda, kol susigraibo, kol atsako sau į klausimus: „Kur aš esu? Koks mano gyvenimo tikslas?“ Todėl kiekvienoje žmogaus sielos maldoje svarbūs yra šie žodžiai:

Viešpatie, padėk mums suvokti gyvenimo esmę, savo egzistencijos prasmę, savo gyvenimo tikslą.

Viešpatie, padėk mums Tavo Sūnaus nuostatų pagalba, Jo dvasioje priimti gyvenimo išmintį, teisingumą, tikėjimą ir meilę.

Viešpatie, padėk mums savo sielos būsenoje apgyvendinti išminties, teisingumo, tikėjimo ir meilės vienybę.

Viešpatie, padėk mums kiekvieną sielą, per Tavo malonę sutiktą gyvenimo kelyje, priimti išmintingai, teisingai, tikint ir mylint.

Viešpatie, padėk mums susivienyti su visais, einančiais išminties, teisingumo, tikėjimo ir meilės keliu.

Viešpatie, padėk mums, būnant vieningame vienyje, susijungti su dieviškos išminties, teisingumo, tikėjimo ir meilės dvasia.

Viešpatie, padėk mums, gyvenantiems žemėje, kurti pasaulyje dieviškos išminties, teisingumo, tikėjimo ir meilės dvasios harmoniją.

Viešpatie, palaimink visus, su kuriais mes buvome praeityje, palaimink visus, su kuriais mes esame dabar, palaimink visus, su kuriais mes būsime ateityje. Padėk mums, dangaus ir žemės sieloms, būti dieviškos išminties, teisingumo, tikėjimo ir meilės dvasios vieninga gyvybės galia.

Visiškai nesvarbu, kokią religiją išpažįstame, nes visų religijų kūrėjai, tikrieji dieviškosios dvasios pasekėjai, turėjo vieną vienintelį tikslą – sukurti tokios dvasios religiją, kuri galėtų išreikšti kiekvieno žmogaus sieloje slypinčias dieviškumo savybes, kurios duoda dieviškumo vaisių, augamos ant vieno šio pasaulio medžių, turinčio daugybę lapų ir skirtingų šakų, su skirtingo skonio vaisiais, kuriuos gyvendami patys laisva valia auginame ir ragaujame.

Kodėl turime stengtis suvokti gyvenimo esmę, savo egzistencijos prasmę, savo gyvenimo tikslą? Dėl ko reikia supras-

ti, kas esame? Kodėl kiekvienas gyvename skirtingą sielos gyvenimą, savo praeitimi susikurtą dėl mūsų visų geresnės ateities? Kam reikalingas šis žemiškasis gyvenimas? Kokia mūsų planetos Žemės esmė? Kokia Žemės buvimo prasmė visoje Saulės sistemoje, mūsų galaktikoje? Tik keldami šiuos klausimus ir nuolatos ieškodami į juos atsakymo galime pasiekti pradžioje labai miglotą savo būties esmės suvokimą. Gilindamiesi labiau, galime atskleisti ir aiškesnį žmonijos egzistencijos prasmės šiame pasaulyje suvokimą. Tiksliai save identifikuodami, galime visa sąmone suprasti, kaip ir kodėl turime nugyventi gyvenimą, aiškiai žinodami, dėl kokių priežasčių ir su koku tikslu tai darome. Tik tada suprasime, kad šventa yra Žemė, kurios dalis mes, žmonės, esame, kurioje kartu su dangaus stichijų dvasia mintis sukuriame ir laisva valia, savo supratimu, kiekvienas pagal savo sielos išsivystymo lygį jas įgyvendiname.

Visiškai sąmoningai suvokę, kad esame vieningo dangaus ir žemės eterinė substancija ir materialios konsistencijos vienio dvasia, nustosime vienas kitam kenkti, suprasime, kad nuo mūsų visų vienybės priklauso mūsų būtis šiame pasaulyje. Būtent todėl esame vienu metu ir danguje, ir žemėje – stovime ant mus maitinančios planetos ir alsuojame akimi nematomomis mums gyvybę suteikiančiomis dangaus stichijų molekulėmis. Ši mūsų sąmonei iki galo nesuvokiama subtiliojo pasaulio molekulinė vienybės dvasia ir sudaro mus, žmones, šią trumpą gyvenimo akimirką. Ją kiekvienas skirtingai išgyvename, kurdami ir griaudami kaip vaikai smėlio dėžėje individualų, dėl savo ribotumo labai trumpą gyvenimą. Tik suvokdami visos žmonijos gyvenimo kaitos esmę, suprasime savo egzistencijos prasmę, visos planetos kontekste kurdami amžinus kūrinius visos mūsų galaktikos labui, aiškiai suvokdami save kaip nemirtingus, vientisą dieviškumo dvasią turinčius Dievo dvasios vaikus begalinio kosmoso organizme.

Augustinas RAKAUSKAS,
„Visuomenės harmonizavimo parko“ steigėjas
Užs. 254